

Ainhoa Ruiz, Bram Vranken
Francesco Vignarca, Jordi Calvo
Laëtitia Sédou, Wendela de Vries

MILITARIZOVANÁ UNIE

JAK POCHOPIT A JAK SE POSTAVIT
PROTI MILITARIZACI EVROPSKÉ UNIE

OBSAH

Předmluva	6
Úvod	9
Stručná historie militarizace EU	12
Předpoklady militarizace EU: politická zdůvodnění a evropská hegemonie	26
Struktury, politiky a aktéři militarizace EU	36
Koncept militarizace: ekonomické zdůvodnění a proč je špatné	58
Jak militarizace EU ohrožuje mír a bezpečí lidí na celém světě	68
Evropané za mír	
Jiná podoba evropské bezpečnosti je možná	76
Závěr	87
Slovníček	89
Další čtení	92
Autoři	98
Poznámky	100

ROSA-LUXEMBURG-STIFTUNG

Nadace je od roku 1990 jednou ze šesti politických nadací, blízkých jednotlivým parlamentním stranám, které působí ve Spolkové republice Německu. Její partnerskou stranou je Levice (Die LINKE). Jméno si nadace dala podle významné představitelky socialistického a dělnického hnutí.

Nadace zastává politickou vizi demokratického socialismu a podporuje společenskou kritiku v tradici dělnického a ženského hnutí, antifašismu a antirasismu. Podporuje dialog a propojování politických, sociálních a kulturních iniciativ, které usilují o emancipaci. Politické vzdělávání nadace chápe jako prostředek k rozvoji transformačních procesů pro vytvoření solidární, spravedlivé a ekologicky ohleduplné společnosti.

Ústředí nadace sídlí v Berlíně. Pražská kancelář byla otevřena v roce 2018 a spolupracuje s partnery v České republice, na Slovensku a v Maďarsku. Kontakty udržuje také do Rakouska.

www.rosalux.eu

ENAAT

Evropská síť proti obchodu se zbraněmi (ENAAT) je neformální síť evropských občanských mírových skupin, které spolupracují v oblasti výzkumu, propagace a kampaní. Síť byla založena v roce 1984 na mezinárodní konferenci o výrobě a vývozu zbraní v Nizozemsku.

Přestože evropské vlády tvrdí, že nevyvážejí zbraně do zemí, kde se válčí nebo porušují lidská práva, evropské zbraně se prodávají do celého světa s velmi malými omezeními. Obchod se zbraněmi je hrozbou pro mír, bezpečnost a rozvoj, a zbrojní průmysl je hnací silou rostoucího vývozu a výdajů na armádu.

Aktivita skupin a jednotlivců ENAAT sahají od žalob proti vývozním obchodům až po lobbování za přísnější pravidla kontroly vývozu nebo protesty na schůzích akcí-onářů vojenských společností. Programový pracovník ENAAT v Bruselu sleduje vývoj na úrovni EU, včetně plánů na směřování evropských fondů do výzkumu zbrojního průmyslu.

Síť vedla několik společných kampaní, například Stop vyzbrojování Indonésie a kampaň proti využívání vývozních úvěrů na vojenské zboží. V současné době ENAAT vede kampaň NoEUmoney4arms.

enaat.org

PŘEDMLUVA

Jak se Evropská unie (EU) připravuje na budoucí výzvy? Jak se vypořádá s klimatickou, hospodářskou a sociální krizí, které čelíme? Jaké kroky podniká pro odstraňování hlavních příčin těchto krizí?

Odpovědi na tyto otázky jsou zásadní pro ty, kdo žijí v EU i mimo ni. Na prioritách EU velmi záleží, protože rozhodují o zaměření politické pozornosti, o vyčlenění personálu a směřování finančních zdrojů. Je znepokojující, že EU a její členské státy v posledních letech uskutečnily významné kroky při přesunu pozornosti a zdrojů od civilních priorit k těm vojenským. Ještě před několika lety se varování před vojensko-průmyslovým komplexem EU zdála přitažená za vlasy; nyní se jeho vliv stává realitou, na kterou je EU v rostoucí míře hrdá.

Ačkoli myšlenky na militarizaci EU se objevují již dlouho, zesílily významně v roce 2016 v souvislosti s referendem o brexitu. Během pouhých několika let členské státy a instituce EU – za výrazného lobbingu evropského zbrojního a bezpečnostního průmyslu – pokročily v militarizaci EU znepokojivým tempem. Zřízení Stálé strukturované spolupráce (PESCO) a Koordinovaného každoročního přezkumu v oblasti obrany (CARD), jakož i ustavení Evropského obranného fondu (EDF) připravily půdu pro posun celé EU směrem k vojenským prioritám - na úkor spolupráce členských států v sociálních otázkách a ve věci míru.

6 /

Podporuje se rozvoj společných vojenských kapacit a přijímají se závazky ke zvýšení vojenských výdajů, které vycházejí z představy, že evropský projekt je ohrožen, a že je třeba „silnější Evropy“ na globální scéně. Výzvy, aby EU využila své vojenské váhy v celosvětovém měřítku, jsou stále hlasitější. Další sociální a ekonomická integrace EU je členskými státy odmítána nebo blokována, a tak se zdá, že tato strategie vychází z touhy prokázat schopnost EU jednat v době krizí, integrovat pravicově populistické aktéry a vytvořit nový evropský konsensus – takový, který „chrání“.

Přitom představy jako „strategická autonomie“ nebo tvrzení, že militarizace EU v konečném důsledku sníží náklady na vojenské zakázky, zakrývají hluboké rozpory mezi členskými státy a jejich vojensko-strategickými, ekonomickými a geostrategickými cíli. Vzhledem k velmi choulostivé povaze bezpečnostní, obranné a zahraniční politiky je třeba vážně pochybovat o představě, že budování vojensko-průmyslového komplexu EU prohloubí vazby mezi členskými státy a podpoří konsensus. Jisté je, že evropský zbrojní a bezpečnostní průmysl profituje a bude profitovat přímo z peněz daňových poplatníků EU a z celoevropských závazků zvyšovat vojenské výdaje.

Posun v diskurzu, struktuře a financování, který upřednostňuje militarizaci, však nezajistí mír, ani neřeší strukturální příčiny konfliktů, které byly a budou i nadále podněcovány v neposlední řadě vykořisťovatelskou ekonomikou neoliberální EU. Navzdory tomuto alarmujícímu vývoji není militarizace EU a její možné dlouhodobé důsledky pro tento blok v rámci evropského levicového a progresivního spektra dostatečně známá. Politických vzdělávacích materiálů, které by podávaly ucelený, ale kompaktní přehled o základních prvcích militarizace EU, je málo. Tato brožura si klade za cíl tuto mezeru zaplnit a poskytnout úvod do tohoto komplexního tématu. Doufáme, že se stane užitečným zdrojem informací pro ty, kteří působí v mírových hnutích, pro mladší čtenáře, kteří hledají kritický a konstruktivní přístup k EU, a pro ty, kteří bojují za mírovější, sociálně a klimaticky spravedlivější Evropu.

Tato brožura vznikla díky členům Evropské sítě proti obchodu se zbraněmi (ENAA) a vychází z jejich odborných znalostí, zkušeností a odhodlání. Hluboce jim děkujeme nejen za jejich usilovnou práci při přípravě této publikace, ale především za zápasy, které den co den v souvislosti s touto problematikou svádějí.

Axel Ruppert,
projektový manažer nadace
Rosa-Luxemburg-Stiftung

ÚVOD

EU podniká významné kroky směrem k nové formě společné obranné a vojenské spolupráce. Zastřešujícím právním předpisem EU je v současné době Smlouva o Evropské unii (TEU),¹ která platí od přijetí Lisabonské smlouvy v roce 2009. Ačkoli byla PESCO rovněž zahrnuta do Lisabonské smlouvy, teprve po dalších osmi letech a po referendu o brexitu, byla v roce 2017 spuštěna. Všechny členské státy EU s výjimkou Malty a Dánska se k PESCO připojily a zavázaly se rozvíjet své vojenské kapacity, zvyšovat vojenské výdaje a dodávat bojové jednotky pro evropské vojenské mise.² Militarizace nabývá v politice EU na síle a dosahuje takového stupně, že je dokonce financována ze společného rozpočtu EU, a zdůvodnění jejího rozvoje a postupu je věnováno značné úsilí.

Tato brožura byla poprvé vydána před agresivní válkou proti Ukrajině, kterou Rusko zahájilo v únoru 2022. Vzhledem k tomu, že tato válka urychluje stávající procesy militarizace v celé Evropě, je o to důležitější lépe pochopit a kriticky zhodnotit militarizaci EU. Ústřední roli přitom hraje skutečnost, že militarizace EU je dlouhodobý proces s již zavedenými strukturami a aktéry, kteří se stále rozšiřují nebo posilují. V době rychle se měnících politických a společenských podmínek poskytuje tato brožura nezbytné základní informace a analýzy, které umožní lépe zasadit současný vývoj do celkového kontextu.

V této brožuře se blíže podíváme na diskurz, struktury a aktéry, kteří se podílejí na militarizaci EU, na důsledky militarizace a také na možné způsoby, jak tomuto posunu čelit. Nejprve bychom však rádi objasnili, co máme na mysli pod pojmem militarizace. „V obecné definici je militarizace kulturní, symbolická a materiální příprava na válku [...] Nejdůležitější je, že militarizace je záměrný proces, něco, co si stát nebo skupina musí vytyčit.“³ Na základě této definice chápeme militarizaci jako proces:

- > v němž jsou politické a finanční zdroje přesměrovány na rozšiřování vojenských kapacit;
- > v němž se vytvářejí struktury, které organizují, koordinují a rozšiřují spolupráci mezi politickými činiteli, armádou a zbrojním průmyslem;
- > v němž je řešení naléhavých problémů vojenskými prostředky upřednostňováno na úkor prostředků civilních;
- > který se řídí rétorikou, která demonstduje vojenskou sílu a připravuje na válku.

Militarizace na úrovni EU je především inspirována „sekuritizací“, subjektivním procesem, v němž se sociálně konstruuje význam hrozby nebo (ne)bezpečnosti, což ospravedlňuje naléhavé použití mimořádných opatření ze strany bezpečnostních nebo vojenských orgánů k potlačení této vnímané hrozby.⁴ Jinými slovy, jedná se o proces, jehož prostřednictvím je politický problém identifikován a řešen jako bezpečnostní problém.

Příkladem tohoto postupu v praxi je způsob, jakým se v EU řeší otázky migrace a azylu a jak jsou uprchlíci institucemi EU a národními vládami představováni jako hrozba. Ačkoli teoreticky proces sekuritizace nevylučuje jiná než bezpečnostní opatření, v praxi omezuje alternativní myšlenkové procesy a typy reakcí. Zaměření civilních a politických aktérů se zužuje na velmi omezený soubor opatření. Jinak řečeno pro člověka s kladivem vypadá každý problém jako hřebík.

V současné době převládá v EU názor, že je třeba militarizovat, zvýšit vnitřní bezpečnost a posílit hranice. Všechny tyto tři oblasti jsou úzce propojeny a prospívají bezpečnostnímu a zbrojnímu průmyslu, který prodává vojenské zboží, sledovací technologie a bezpečnostní vybavení. Žádný z těchto přístupů však nedokáže reagovat na krizi, kterým čelíme: na klimatickou krizi a její souvislosti s konflikty a vysídlováním, na nedostatek důvěry ve světovou správu věcí veřejných a na rostoucí socioekonomické nerovnosti mezi světovými regiony i uvnitř států samotných.

10 /

Proč se EU v této souvislosti zaměřuje na budování vojenské síly a jak se tento posun vysvětluje evropským občanům? Kdo o tom rozhoduje a kdo z toho má prospěch? A konečně, co to znamená pro lidi v Evropě i mimo ni a jaké máme alternativy?

V první kapitole této brožury je popsána historie militarizace EU a je zde zdůrazněna dlouhodobá a neoddělitelná účast zbrojního a bezpečnostního průmyslu. Druhá kapitola zkoumá narativy, které jsou základem militarizace EU a snaží se ji legitimizovat. Třetí kapitola poskytuje přehled hlavních aktérů, institucionálních struktur a rozhodovacích procesů, které se podílejí na přechodu EU k militarizované unii. Čtvrtá kapitola rozebírá ekonomické argumenty, které její zastánci nejčastěji používají, zatímco pátá kapitola poukazuje na katastrofální důsledky militarizace pro mír a bezpečí lidí žijících na globálním Jihu (a vlastně i v EU). V závěru šesté kapitoly je uveden rozsáhlý (i když neúplný) seznam alternativních možností bezpečnostní politiky EU založené na míru a návrhy, jak postupovat.

Tuto publikaci napsalo několik odborníků na bezpečnostní a obrannou politiku EU. Všichni pocházejí z různých akademických a aktivistických kruhů z různých zemí EU, jsou nezávislí na vojensko-průmyslovém komplexu a jsou si dobře vědomi toho, že bezpečnost je subjektivní, předpojatá a nikdy není neutrální.

Jaký typ bezpečnosti chceme? Je to otázka volby a způsob, jakým na ni odpobíme, se bude lišit podle našich cílů. Chceme vytvořit evropskou a globální společnost založenou na míru a lidských právech? Nebo chceme vybudovat „evropskou pevnost“ založenou na strachu a nedůvěře, do níž budeme vpouštět pouze regulovanou pracovní sílu, fosilní paliva a zahraniční měny? Druhá varianta může vést jen ke zbrojení, militarizaci a válce.

STRUČNÁ HISTORIE MILITARIZACE EU

1

„Do roku 2025 potřebujeme plnohodnotnou Evropskou obrannou unii.“

Jean-Claude Juncker, projev o stavu Unie, září 2017

„Nejsme prodejci. Jsme partneři.“

Christopher Lombardi, viceprezident zbrojní společnosti Raytheon,
na odborném semináři „Evropská obrana Evropy?“,
v institutu Egmont, únor 2017.

MILNÍKY MILITARIZACE EU

V roce 2002 se sešla malá, ale vlivná skupina, aby diskutovala o budoucnosti evropské obrany v rámci Konventu o budoucnosti Evropy, ambiciózního projektu, jehož cílem bylo vypracovat evropskou ústavu. Složení této skupiny bylo pozoruhodné, tvořili ji výhradně lobbisté v oblasti zbrojení a tvůrci politik z vojenského establishmentu.

Jejich setkání nebylo náhodné. Evropský zbrojní průmysl prošel po skončení studené války hlubokou krizí. Po 40 letech masivního utrácení za všechny možné vojenské vymoženosti už vojenské instituce neměly žádné přesvědčivé argumenty pro plýtvání veřejnými penězi. V rámci takzvané „mírové dividendy“ mnoho zemí snížilo své vojenské výdaje, což vedlo k bankrotu řady zbrojních společností, k omezení jejich činnosti nebo k jejich odkoupení konkurencí. Zasedání v roce 2002 však znamenalo zlom: EU poprvé ve své historii vážně uvažovala o podpoře evropských zbrojních společností.

Přestože se mnoho z jejich návrhů neuskutečnilo, podařilo se skupině prosadit zřízení Evropské obranné agentury (EDA). Po letech se jeden z účastníků schůzky, tehdejší hlavní lobbista zbrojní společnosti EADS (nyní Airbus) Michel Troubetzkoy, chlubil, že EDA je „dítětem EADS“ a že „agentura se z 95 procent podobá návrhům EADS.“⁵ Na internetových stránkách EDA se uvádí, že k jejímu vzniku přispěl „tlak průmyslu,“ který vedl lobbista Troubetzkoy. Troubetzkoy je citován, jak říká: „Osobně jsem požádal [bývalého francouzského prezidenta] Valéryho Giscarda d'Estainga, aby zvážil nový politický impuls pro obrannou spolupráci v Evropě prostřednictvím vytvoření specializované agentury.“⁶ Není překvapením, že jedním ze základních úkolů EDA je „posílit evropský obranný průmysl.“⁷

Vznik EDA zcela jasně dokládá, že rozhodovací proces v oblasti militarizace EU ovládá malá skupina lobbistů a tvůrců politik. Nevládní organizace sledující lobbyismus, Corporate Europe Observatory (CEO), popsala obrannou komunitu EU jako „pavučinu vzájemné důvěry a vlivu.“⁸ Nebo, jak to popisuje lobbistická skupina ASD zabývající se zbrojením, „existuje neustálý a úzký dialog s Evropskou komisí i Evropskou obrannou agenturou.“⁹

V roce 2003 bezpečnostní průmysl* učinil další průlom. Na pozadí „války proti terorismu“ a rozmachu bezpečnostního průmyslu v USA začal evropský bezpečnostní průmysl, který si nechtěl nechat ujít nové tržní příležitosti, prosazovat program bezpečnostního výzkumu. V roce 2003 se na formování nového programu bezpečnostního výzkumu podílela Skupina osobností (GoP) zabývající se bezpečnostním výzkumem, poradní skupina Evropské komise; osm z 25 členů GoP bylo přímo z bezpečnostního průmyslu. Ačkoli její financování bylo omezeno na výzkum civilní a pro účely dvojího užití** a výslovně vyloučilo vojenský výzkum, přesto tento program vytvořil zadní vrátka pro zbrojní průmysl, aby se stále více zapojoval do výzkumných programů EU a prosazoval militarizovanou politiku ochrany hranic a vnitřní bezpečnosti.

Výzvy k vojenskému výzkumu v EU neustávaly. Během konference EDA v roce 2007 vyzval Ake Svensson z ASD Evropskou unii, aby vytvořila „skupinu moudrých“, která by navrhla program vojenského výzkumu. Ačkoli se proti této snaze o vytvoření plně vojenského programu zpočátku postavily členské státy, většina poslanců Evropského parlamentu a část Evropské komise, ukázalo se, že důsledný tlak ze strany zbrojního průmyslu byl úspěšný.

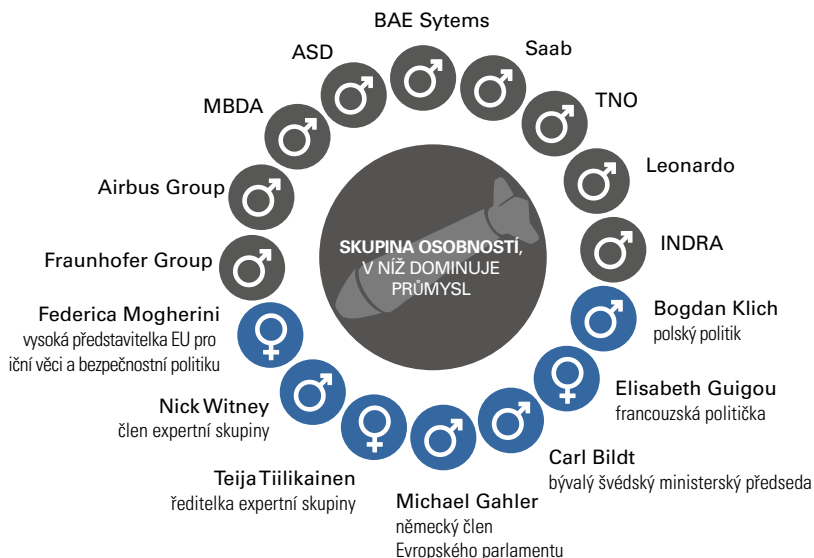
* Termín „bezpečnostní průmysl“ zahrnuje všechny ziskové společnosti a výzkumná střediska působící v oblasti výzkumu, vývoje a výroby bezpečnostního a vojenského zboží a technologií. Mnohé z těchto subjektů, zejména ty nejvýznamnější, působí jak v oblasti civilní bezpečnosti nebo bezpečnosti dvojího užití, tak ve vojenské oblasti. Budeme proto používat pojem „bezpečnostní průmysl“, který zahrnuje i vojenský průmysl, a pojem „zbrojní/vojenský průmysl“, pokud se budeme konkrétně zabývat tímto pododvětvím bezpečnostního průmyslu. V českém prostředí se nejčastěji setkáváme s pojmem „obránný průmysl“, ale jeho obsah je totožný s termínem „bezpečnostní průmysl“ používaný v této publikaci.

** Dvojí užití označuje technologie nebo zařízení, které lze použít jak pro civilní, tak pro vojenské účely.

V roce 2016, po hlasování euroskeptické Velké Británie o vystoupení z Evropské unie, militarizace EU, která začala již před referendem, rychle zesílila o další stupeň. Zbrojní lobby viděla ideální příležitost, jak rychle prosadit svou agendu. Například deset největších zbrojních společností a lobbistických organizací ASD a EOS se v roce 2015 setkalo celkem 327krát s komisaři a členy vlád. Zároveň 48 akreditovaných lobbistů chodilo po Evropském parlamentu a využívalo volného přístupu k poslancům a rozhodujícím činitelům. Průmysl dále zvýšil své lobbistické úsilí na mezinárodních konferencích a zbrojních veletrzích. Například na výroční konferenci EDA obdržel jen Airbus 22 pozvánek. V roce 2015 také poradce Evropské komise pro obranu Burkard Schmitt přešel do ASD, kde se stal „pověřencem ve všech záležitostech týkajících se obrany a bezpečnosti.“¹⁰

Zbrojní průmysl byl pevnou součástí nového poradního orgánu, Skupiny osobností zabývajících se obranným výzkumem (GoP), kterou Evropská komise zřídila v roce 2015. Tato skupina měla poskytovat strategické podklady pro evropskou bezpečnostní a obrannou politiku, ale poskytovala také podrobné poradenství ohledně formy a obsahu EDF i jeho rozpočtu.

SKUPINA OSOBNOSTÍ, V NÍŽ DOMINUJE PRŮMYSL Z ROKU 2015

Zdroj: Závěrečná zpráva Skupiny osobností

Sedm ze 16 členů této skupiny zastupovalo zbrojní průmysl (Airbus Group, BAE Systems, Finmeccanica /dnes Leonardo/, MBDA, Saab, Indra a ASD). Další dva členové zastupovali soukromé výzkumné ústavy provádějící vojenský výzkum (TNO a Fraunhofer-Gesellschaft). Občanská společnost nebyla zastoupena, stejně jako akademická obec. Závěry zprávy GoP byly předvídatelné a vyzývaly EU, aby „posílila celkovou vojenskou pozici Evropy“¹¹ tím, že do vojenského výzkumu vloží 3,5 miliardy eur. Toto doporučení bylo doslova okopírováno do Evropského obranného akčního plánu, který Komise zveřejnila v listopadu 2016.

Komisařka EU pro průmysl byla alespoň upřímná ohledně účelu tohoto fondu, když napsala na Twitter: „Dobré zprávy pro obranný průmysl: nový Evropský obranný fond do konce roku!“

DOBŘE ZPRÁVY PRO OBRANNÝ PRŮMYSL

Komise si byla vědoma, že tyto plány jsou velmi kontroverzní. Během jednoho ze zasedání Skupiny připomněl zástupce Komise ostatním členům, že jedním z cílů GoP je „překonat odpor vůči programu obranného výzkumu.“¹² V Evropském parlamentu se konzervativci vysmívali mírovým aktivistům a nazývali je „pacifisty, kteří se snaží ohrozit budoucnost našeho průmyslu a bezpečnost našich občanů.“¹³

18 /

Po GoP rychle následovaly další iniciativy. V roce 2017 členské státy EU aktivovaly PESCO, rámec spolupráce ve vojenských otázkách, který má podpořit spolupráci v oblasti schopností a také zvýšit vojenské výdaje evropských vlád (viz kapitola 3). V roce 2019 Evropská komise vytvořila nový odbor, Generální ředitelství pro obranný průmysl a vesmír, který se věnuje udržování „konkurenceschopnosti a inovací evropského obranného průmyslu.“¹⁴

Tyto kroky měly zásadní dopad na povahu evropského projektu. Zatímco v diskurzu EU se často hovoří o lidských právech a podpoře míru, EU se nyní definuje jako „geopolitická Evropská unie.“ Ještě před několika lety byly vojenské výdaje EU nulové. Nyní její výdaje na obranu prudce rostou na úkor nevojenských programů. Znepokojující je, že tato militarizace se šíří napříč všemi politikami.

Zbrojnímu průmyslu, který je nyní považován za podnikání jako každé jiné, se otevírá široká škála civilních programů. Zahraniční politika EU se stále více zaměřuje na poskytování vojenské pomoci třetím státům za účelem „podpory míru“, přestože někteří z těchto spojenců jsou diktátorské režimy a porušují právě ta lidská práva, o nichž EU tvrdí, že je chrání.

Politika EU v oblasti správy hranic je zároveň zaměřena na to, aby uprchlíci a migranti nebyli vpuštěni do Evropy, v případě potřeby i za použití vojenských prostředků. Až donedávna se varování před vojensko-průmyslovým komplexem EU zdála přitažená za vlasy, nyní se však stávají realitou.

MILNÍKY MILITARIZACE EU

- 1992** Maastrichtská smlouva zakládá společný zahraniční a bezpečnostní pilíř EU.
-
- 1998** Deklarace ze Saint-Malo: vytvoření Evropské bezpečnostní a obranné politiky
-
- 2002** V rámci Evropského konventu zasedá pracovní skupina pro obranu. Tato skupina položí základy Evropské obranné agentury.
-
- 2003** Evropská komise zřizuje Skupinu osobností zabývajících se bezpečnostním výzkumem s početnou delegací z bezpečnostního a obranného průmyslu. Úkolem skupiny je poskytovat podklady pro program bezpečnostního výzkumu.
-
- 2003** Vysoká představitelka EU vydává strategický dokument „Bezpečná Evropa v lepším světě“, který zdůrazňuje úlohu bezpečnostních technologií při řešení společenských problémů.
-
- 2004** Zahájení Přípravné akce pro bezpečnostní výzkum (PASR) v hodnotě 65 milionů eur.
-
- 2004** Lobbistická organizace EDIG mění svůj název na Evropské sdružení leteckého, kosmického a obranného průmyslu (ASD), které zastupuje 18 největších evropských zbrojních společností.
-
- 2004** Vytvoření Evropské obranné agentury (EDA)
-
- 2005** Vytvoření Frontexu, pohraniční agentury EU.
-
- 2007** Zahájení programu bezpečnostního výzkumu v hodnotě několika milionů eur, jehož jedním z největších příjemců je bezpečnostní průmysl.
-
- 2007** Ve stejné budově jako ASD zahajuje činnost Evropská organizace pro bezpečnost (EOS), která sdružuje zbrojní a bezpečnostní průmysl.

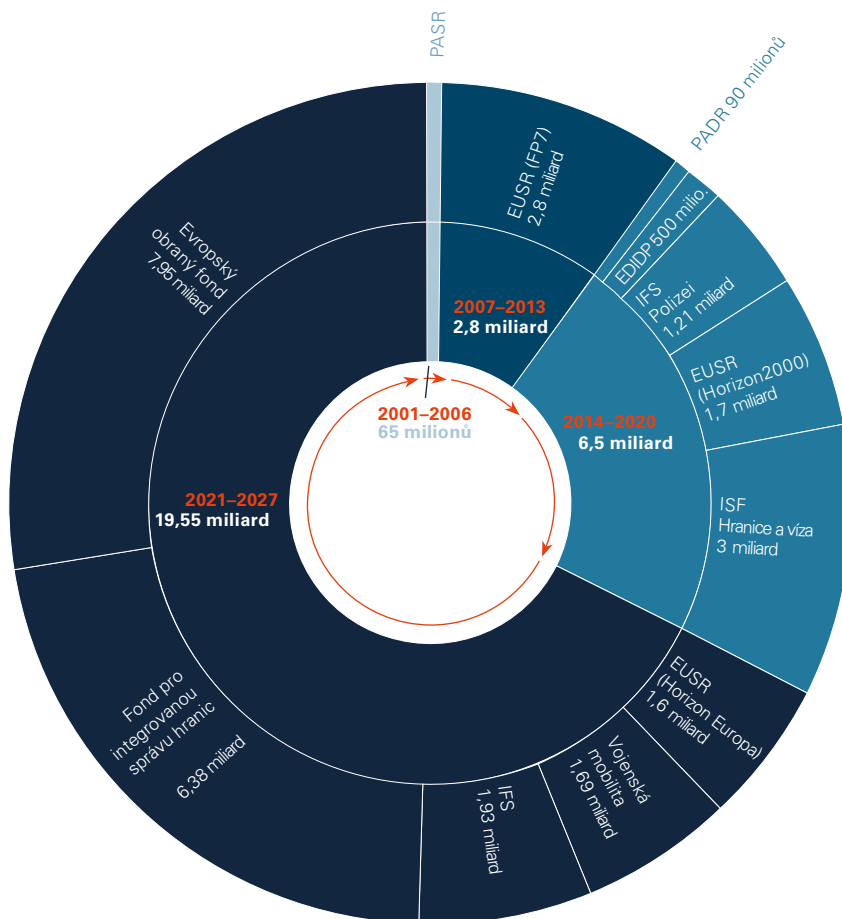
2009	Evropský parlament schvaluje obranný balíček, který do značné míry liberalizuje vnitřní evropský trh pro vývoz zbraní.
2015	Komisařka pro vnitřní trh Bienkowská zřizuje Skupinu osobností pro obranný výzkum. Skupina je silně ovládaná zbrojním průmyslem a doporučuje zřízení programu EU pro vojenský výzkum.
2016	Vysoká představitelka EU představuje Globální strategii, strategický dokument prosazující militarizovanější zahraniční politiku EU.
2016	Evropská komise zveřejňuje Akční plán pro evropskou obranu, který oficiálně představuje osnovu Evropského obranného fondu (EDF).
2017	Zahájení Přípravné akce v oblasti obranného výzkumu (PADR) v hodnotě 90 milionů eur.
2017	Aktivace PESCO, která tlačí členské státy EU ke zvýšení vojenských výdajů
2019	Vytvoření Generálního ředitelství pro obranný průmysl a vesmír (DG DEFIS), oddělení Evropské komise pro zbrojní průmysl.
2019	Zahájení Evropského programu rozvoje obranného průmyslu (EDIDP) v hodnotě 500 milionů eur.
2021	Zahájení programu EDF v hodnotě 8 miliard eur, prvního plnohodnotného vojenského výzkumného programu EU.
2021	Zahájení činnosti Evropského mírového nástroje (EPF) v hodnotě 5 miliard eur (financovaného přímo členskými státy), který má usnadnit vojenské operace EU a poskytnout vojenskou podporu zemím jihu považovaným za partnery.
2021	Zahájení programu vojenské mobility EU v hodnotě 1,7 miliard eur. Jeho cílem, nazývaným také „vojenský Schengen“, je usnadnit přepravu vojenského vybavení a vojáků napříč EU.

Modře: důležitá prohlášení nebo rozhodnutí a institucionální změny

Oranžově: vytváření lobbistických skupin a „poradních orgánů“ včetně zbrojního průmyslu

Červeně: rozpočty na obranu a bezpečnost

ROZPOČTY NA BEZPEČNOST A OBRANU PODLE ROZPOČTOVÉHO CYKLU

PASR: Přípravná akce pro bezpečnostní výzkum | EDIDP: Evropský program rozvoje obranného průmyslu | EUSR: Bezpečnostní výzkum EU | ISF: Fond pro vnitřní bezpečnost | PADR: Přípravná akce pro obranný výzkum)

Zdroj: Evropská komise. Alokace pro roky 2021–2022 jsou v současných cenách. V rámci výzkumného programu Horizon Europe je 14 miliard € určeno pro „digitální, průmyslový a vesmírný“ výzkum, což zahrnuje technologie významné pro bezpečnost jako AI, robotiku nebo nové technologie, zajímavé též pro vojenské použití. Mnoho aktérů z bezpečnostního a vojenského průmyslu se angažuje i v oblasti digitální a vesmírné, a hranice mezi civilními a vojenskými aplikacemi se stále více smazávají.

ÚLOHA BEZPEČNOSTNÍHO PRŮMYSLU A THINK TANKŮ PŘI MILITARIZACI EU

Evropská zbrojní lobby je v bublině EU dobře zastoupena* a má značné prostředky k prosazování své agendy prostřednictvím lobbingu prováděného přímo velkými zbrojními společnostmi, jako je Airbus, nebo lobbistickými skupinami v obranném a bezpečnostním sektoru (např. ASD nebo EOS).

VÝZNAMNÝ ROZPOČET NA LOBBY

Téměř všechny špičkové obranné společnosti mají v Bruselu lobbistickou kancelář se značným lobbistickým rozpočtem. Zpravodajský web Politico na základě registru transparentnosti EU odhadl výdaje tohoto odvětví na lobbování v EU v roce 2016 na přibližně 54,7 milionu eur.¹⁵

Deset největších evropských zbrojních společností má souhrnný roční rozpočet na lobbing ve výši přibližně 5 milionů eur (zbytek celkových výdajů na lobbing tvoří četné další společnosti, profesní sdružení, lobbistické skupiny a poradenské firmy). Tento údaj je s největší pravděpodobností podhodnocený, protože mnoho společností své rozpočty na lobbing v registru transparentnosti EU neuvádí.

* Brusel je na druhém místě za Washingtonem, pokud jde o vliv lobbistů. Odhaduje se, že zde působí 25 000 lobbistů ve více než 12 000 lobbistických skupinách. Jde o byznys, který v roce 2018 vygeneroval více než 15 miliard eur.

LOBBISTICKÉ ZDROJE VELKÝCH ZBROJNÍCH SPOLEČNOSTÍ

SPOLEČNOST	NÁKLADY NA LOBBOVÁNÍ	POČET AKREDITOVANÝCH LOBBISTŮ	SETKÁNÍ S JUNKEROVOU KOMISÍ
BAE systems	50 000€ – €99 999€	1	3
Airbus	1 500 000€ – 1 749 000€	7	157
Thales Group	300 000€	3	23
Leonardo	300 000€ – 399 999€	3	35
Rolls-Royce	1 500 000€ – 1 749 000€	2	21
Naval group	100 000€ – 199 999€	3	11
Rheinmetall	300 000€ – 399 999€	4	1
MBDA	50 000€ – 99 999€	1	7
Safran	495 000€	5	11
Saab	200 000€ – 299 999€	5	11
ASD	298 000€	11	31
EOS	100 000€ – 199 999€	3	16
Total	4 893 000€ – 5 984 999€	49	327

Pro srovnání, celkový roční rozpočet ENAAT činí méně než 40 000 EUR a pracuje v něm jeden zaměstnanec na částečný úvazek. ENAAT je hlavní mírovou sítí v Evropě, která od roku 2016 přímo vystupuje proti EDF a militarizaci EU.

SNADNÝ PŘÍSTUP K EVROPSKÝM A NÁRODNÍM ROZHODOVACÍM ORGÁNŮM

Zbrojní průmysl má na EU značný vliv a využívá mnoho možností k ovlivňování.

Generální ředitelé a lobbisté zbrojního průmyslu mají privilegovaný přístup k příslušným komisařům, jejich kabinetům a vysokým úředníkům, ať už prostřednictvím dvoustranných schůzek nebo konzultačních procesů ve všech fázích tvorby politiky a rozhodování, jakož i provádění.

Zbrojní veletrhy a letecké přehlídky fungují nejen jako velký trh se zbraněmi, ale jsou také klíčovými událostmi pro lobbisty tohoto odvětví. Konference, jako jsou každoroční zasedání EDA* nebo summity evropského obranného průmyslu rovněž fungují jako klíčová místa setkávání mezi zbrojním průmyslem a tvůrci politik.

Evropský parlament je také hostitelem lobbingu zbrojního průmyslu, ať už se jedná o setkání pod záštitou skupiny Kangaroo (fórum europoslanců a průmyslu zabývající se obrannými otázkami) nebo meziskupiny pro Oblohu a vesmír**¹⁶ při pravidelnému dialogu s poslanci, který hraje klíčovou roli při prosazování bezpečnostního narativu (viz kapitola 3) a příslušných legislativních procesů.

Tento úzký vztah mezi zbrojním průmyslem a institucemi EU se udržuje také prostřednictvím fenoménu „otočných dveří“, kdy úředníci EU zastávají pozice lobbistů a naopak. Burkard Schmitt, jak již bylo zmíněno, nastoupil do zbrojního průmyslu poté, co více než osm let pracoval v Evropské komisi (viz str. 16). Nedávno bývalý výkonný ředitel EDA Jorge Domecq nastoupil na pozici ve španělské společnosti Airbus Defence and Space, a to pouhých sedm měsíců po odchodu z EDA.¹⁷

Lobbování probíhá také na národní úrovni. Národní lobbistické skupiny a zastánci zbrojního sektoru si vytvořili symbiotický vztah s vládami svých zemí – svými hlavními klienty a podporovateli, kteří nakonec rozhodují na úrovni EU.

Tento nadměrný vliv zbrojního průmyslu pomáhá potlačit jakoukoli debatu o militarizaci EU a následných konkrétních politikách. Většina bruselských think-tanků*** navíc zastává převládající narativ a propaguje pozitivní vizi vojenského posunu EU, přičemž se téměř nezabývá kritickými úvahami. To dále potlačuje alternativní pohledy a ponechává jen velmi malý prostor pro kritické hlasy.

* V roce 2018 byly pozvány stovky zástupců zbrojního průmyslu. Jen společnost Airbus obdržela 22 pozvánek, zatímco zástupci občanské společnosti nebyli vítáni.

** Její sekretariát vede lobbistická skupina ASD. Šéf ASD Jan Pie popsal meziskupinu jako „mimořádně účinné fórum pro jednání s poslanci Evropského parlamentu.“

*** Například Friends of Europe, EU Institute for Security Studies, Egmont Institute nebo ARES Armament Group, kterou hostí francouzský think tank IRIS.

**PŘEDPOKLADY
MILITARIZACE EU:
POLITICKÁ ZDŮVODNĚNÍ
A EVROPSKÁ
HEGEMONIE**

2

CLIMATE CRISIS
SOCIAL INEQUALITY
FORCED DISPLACEMENT
HEALTH

Klimatická krize
Sociální nespravedlnost
Útěk a vysídlení
Zdraví

OD BEZPEČNOSTNÍHO NARATIVU K MAINSTREAMOVÉ MILITARIZACI

JAK SE V EU VYVÍJEL BEZPEČNOSTNÍ NARATIV?

První pokusy o vypracování evropské bezpečnostní strategie se datují do roku 2003 pod vedením Javieru Solany, tehdejšího vysokého představitele EU (viz str. 20) a bývalého generálního tajemníka NATO. Strategický dokument „Bezpečná Evropa v lepším světě“ bilancuje konec paradigmatu studené války a propojuje globální a lokální bezpečnost.

Druhý dokument „Společná vize, společná akce: Silnější Evropa“, zveřejněný v roce 2016 a obvykle označovaný jako „Globální strategie“, vypracovala Evropská služba pro vnější činnost (EEAS) pod vedením vysoké představitelky Federiky Mogheriniové. Její analýza, kterou členské státy uvítaly, vychází především z vnějších a vnitřních hrozeb, které jsou vzájemně propojeny. Globální strategie přisuzuje vojenskému a bezpečnostně průmyslovému komplexu roli, kterou dříve neměl, a tvrdí, že EU by ji měla podporovat jako strategii své bezpečnosti. V tomto smyslu ji lze považovat za bod zlomu, který označuje posun EU od údajně mírového projektu k projektu militarizace.

V úvodní kapitole Globální strategie jsou shrnuty vnímané hrozby EU, které nejsou pouze vojenské: „Na východě byl narušen evropský bezpečnostní řád, zatímco terorismus a násilí sužují severní Afriku a Blízký východ, stejně jako samotnou Evropu. Hospodářský růst v některých částech Afriky zatím nedokáže předstihnout demografický vývoj, bezpečnostní napětí v Asii narůstá, a klimatické změny zároveň způsobují další poruchy.“¹⁸

Je zřejmé, že všechny tyto hrozby nelze řešit vojenskými prostředky, přesto Globální strategie vyzývá k posílení evropské tvrdé síly, zejména ve vojenské oblasti. Ačkoliv se v ní tvrdí, že „EU se zavázala ke globálnímu řádu založenému na mezinárodním právu, který zajišťuje lidská práva a udržitelný rozvoj,“ dále se zmiňuje o „trvalém přístupu ke globálním společně sdíleným statkům,“¹⁹ což je militaristický koncept, který se mimo jiné týká kontroly námořních obchodních tras a investic do bezpečnosti a obrany.

„Zejména investice do bezpečnosti a obrany jsou naléhavou záležitostí. Obranné schopnosti v plném spektru jsou nezbytné pro reakci na vnější krize, budování kapacit našich partnerů a zajištění bezpečnosti Evropy.“
Globální strategie EU, 2016, s.11

ZAČLENĚNÍ MILITARIZACE DO VŠECH POLITIK EU

Nedávná „Strategie bezpečnostní unie EU 2020-2025“, která byla zveřejněna v roce 2020, se zaměřuje na nutnost reagovat na rychle se měnící hrozby v kontextu četných krizí, a to na základě přístupu založeného na modelu řízení rizik. Jinými slovy, zakotvuje sekuritizační přístup napříč politikami, což je trend, který byl v praxi patrný již dříve prostřednictvím začlenění cílů souvisejících s vojenstvím do celé řady politik, od dopravy po vnější pomoc (viz kapitola 3).

Prvním ilustrativním příkladem tohoto trendu je koncepce bezpečnosti pro rozvoj; na základě argumentu, že bezpečnost musí být zajištěna dříve, než může dojít k rozvoji, začala EU využívat finanční prostředky určené na budování míru nebo na rozvoj k budování a posilování vojenských a bezpečnostních schopností ozbrojených sil a bezpečnostních složek ve třetích zemích.* Tento předpoklad ignoruje skutečnost, že posilování bezpečnostního sektoru v zemích s autoritářskou vládou povede pouze k větší represi a odvede pozornost od rozvojových cílů.

Dalším nedávným krokem na cestě militarizace byl „Plán EU v oblasti změny klimatu a obrany“, který byl představen 11. prosince 2020. Jeho text je výmluvný; připravuje EU na „nové bezpečnostní výzvy, které přináší měnící se klima,“ a to prostřednictvím zvyšování povědomí „o dopadech změny klimatu na reakci na krize, bezpečnost a obranu,“ rozvoje „schopností našich ozbrojených sil, které lze využít za měnících se okolností,“ a mezinárodního partnerství „k řešení bezpečnostních a obranných otázek vyplývajících ze změny klimatu.“²⁰ Jinými slovy, připravuje Evropu na budoucí klimatické války.

* To se týká zejména programu Budování kapacit na podporu bezpečnosti a rozvoje (CBSD) a globálního nástroje vnější pomoci NDICI, který byl spuštěn v roce 2021, jakož i EPF, který financují členské státy.

BUDOUCÍ STRATEGICKÝ KOMPAS: EVROPSKÁ VOJENSKÁ DOKTRÍNA JEN V NÁZVU?

EU má svůj první vojenskostrategický dokument „Strategický kompas EU“. Byl přijat na jaře 2022 a jeho cílem je „definovat, jakým bezpečnostním a obranným aktérem chce [EU] být,“ aby mohla čelit „novým a rostoucím hrozbám a výzvám.“²¹ Jak nedávno popsal jeden ze zúčastněných aktérů, diskuse se vede o tom, „jak, kde a kdy by měla EU vojensky jednat?“²² Přípravuje ji zpravodajský a vojenský štáb EEAS pod vedením současného vysokého představitele Josepa Borrellu, v úzké konzultaci s členskými státy a v relativním utajení, přičemž Evropský parlament ani občanská společnost v přípravě nehrají žádnou roli.

STRATEGICKÁ AUTONOMIE, VŠEOBJÍMAJÍCÍ KONCEPT, SKRÝVAJÍCÍ PARTIKULÁRNÍ NÁRODNÍ ZÁJMY

Souběžně s bezpečnostním narativem se v posledních letech na úrovni EU objevuje jako nejnovější módní slovo koncept strategické autonomie. Tento pojem, původně přijatý pro ospravedlnění posunu směrem k armádě, je používán a zneužíván, aniž by se kdokoli dokázal shodnout na jeho významu. Vynesl na světlo hluboké rozdíly mezi členskými státy a mezi orgány EU v tom, jak by měla „evropská obrana“ vypadat.

Koncept strategické autonomie v obraně obvykle označuje vojenské kapacity, které jsou nezbytné k tomu, aby se strategický aktér mohl jednat autonomně. V rámci EU však odhalil hluboké rozpory ve dvou oblastech.

ROZDÍLNÉ GEOPOLITICKÉ NÁZORY A ZÁJMY

Vztahy EU s NATO (s USA v pozadí) jsou nejlepším příkladem rozdílných geopolitických názorů mezi evropskými členskými státy, stejně jako rozdílných názorů na to, do jaké míry může EU jednat sama, aby zajistila svou vlastní bezpečnost.

Většina východních a severovýchodních zemí EU, stejně jako Německo, se zdráhá opustit ochranu USA.²³ Francie zároveň využila nejistoty spojené se závazky USA vůči NATO pod vedením Donalda Trumpa k tomu, aby prosadila větší evropskou nezávislost.²⁴ Přesněji řečeno, Francie by si přála, aby jí EU platila za armádu, a zejména za její jaderná zařízení, jako jediné zemi schopné chránit Evropu, pokud by tak USA neučinily. Německo a mnoho menších zemí EU se však zdráhá akceptovat, že Francie výměnou za svou vojenskou ochranu vnucuje druhým svou vlastní vizi evropské obrany (včetně ochrany francouzských zájmů v Africe).

Naproti tomu zájmy Německa a východoevropských zemí se ve vztahu k Rusku rozcházejí. To pravděpodobně souvisí jak s konkurenčními ekonomickými zájmy, jako je napětí kolem plynovodu Nord Stream II,²⁵ tak s vnímáním „ruské hrozby“. A konečně, mnoho jižních členských států EU se více zajímá o dění v severní Africe nebo na Blízkém východě.

ROZDÍLNÉ NÁZORY NA TO, CO SPOLUPRÁCE EU V OBLASTI OBRANY SKUTEČNĚ ZNAMENÁ: OBRANNÁ UNIE, EVROPSKÁ OBRANA NEBO EUROPE DE LA DÉFENSE*?

„Bud' Evropa dospěje, nebo nebudeme schopni bránit evropský způsob života v globalizovaném světě. [...] Tuto evropskou 'Leitkultur' musíme bránit a pokud možno ji prosazovat globálně. [...] Společná obrana je nutností! [...] Vedle eura je to druhý významný vývojový pohyb Evropy, který je nyní konkrétní prioritou.“

Manfred Weber, předseda EPP (Evropská lidová strana), v Die Welt, 7. června 2017

Mnozí zastánci militarizace EU ji prezentují jako hlavní způsob, jak posílit integraci EU v obtížných dobách. Nevypadá to však jako vhodná reakce na obavy občanů, jako je nezaměstnanost, sociální nerovnost nebo klimatická krize. Militarizace nepředstavuje ani odpověď na kritiku týkající se transparentnosti a demokratického fungování EU. Místo toho tato nová posedlost evropskou obranou vypadá jako způsob, jak odvést pozornost od skutečných výzev a zároveň plnit přání zbrojního průmyslu.

Kromě toho je myšlenka posílení spolupráce EU v oblasti obrany (záměrně?) vágní a zahrnuje vše od úplné obranné unie (s jednotnou evropskou armádou, pro zastánce federalizace) až po minimalistickou mezivládní spolupráci v oblasti vojenských kapacit.

“Jsem pevně přesvědčen, že budoucnost evropské obrany bude vycházet z evropského obranného průmyslu.“

Josep Borrell, vysoký představitel EU, výroční zasedání EDA, 4. prosince 2020

Borrellovo názorné vyjádření se podobá oficiálnímu zdůvodnění, které v 80. letech 20. století ospravedlňovalo vytvoření vnitřního trhu. Jelikož se členské státy zdráhaly vytvořit sociální a hospodářskou Evropu, byl nejprve vytvořen jednotný trh s tím, že to členské státy přiměje k sociální a hospodářské integraci. Jak dobře víme, k tomu nikdy nedošlo. Nejenže je „obránná unie“ pochybná z právního a etického hlediska, ale je také jasné, že tento údajný přístup „zdola nahoru“ je odsouzen k neúspěchu. Jak může něco, co nefungovalo v sociálních a ekonomických otázkách, fungovat v tak citlivé oblasti, jako je obrana, která leží v samém srdci národní suverenity?

* Francouzští představitelé obvykle hovoří o „Evropě obrany“, což je formulace, která nemá v angličtině ekvivalent a liší se od evropské obrany (souhrnu národních obranných sil v Evropě), ale nejedná se ani o skutečnou unii.

Dosavadní kroky směřující k militarizaci EU byly pro demokratickou EU kontra-produktivní: v rámci EDF byla obvyklá parlamentní kontrola programů financování EU drasticky omezena na základě pravidel o výjimkách. Evropští poslanci nebudou mít v příštích sedmi letech žádný vliv na to, jak budou finanční prostředky využívány. Místo toho budou mít hlavní slovo členské státy, které získaly faktické právo veta.* To představuje nebezpečný precedent oproti běžným demokratickým pravidlům kontroly. Kromě toho je PESCO mezivládní iniciativou Rady EU, která se rovněž vymyká parlamentní kontrole, ať už na národní, nebo evropské úrovni.

ZBROJNÍ PRŮMYSL V ČELE MILITARIZACE EU?

Lze shrnout, že jak „strategická autonomie“, tak „evropská obrana“ jsou nedefinované pojmy, které pro různé země, instituce EU a politické skupiny znamenají různé věci. Jsou však dostatečně vágní na to, aby získávaly podporu, dokud nebudou definovány. V praxi se členské státy EU stále do značné míry liší ve svých ekonomických a strategických zájmech i ve svých evropských vojenských ambicích a cílech.

Posilování vojenských kapacit se proto jeví jako konsenzuální minimální společný jmenovatel, přičemž všechny země EU by rády získaly peníze pro svůj národní průmysl, ačkoli konkurenční národní zájmy jsou přirozeně realitou i v této oblasti, jak ukazují potíže, s nimiž se setkáváme při vytváření společných projektů (viz kapitola 4).

Militarizace EU se tedy odehrává v politickém vakuu, kde vůz je zapřažen před koněm: EU se proměnila v dojnou krávu pro vojenský průmysl, a to bez řádné parlamentní kontroly a za spolupráce rozhodujících činitelů.

* Komise provádí programy prostřednictvím „aktů“ (např. ročních pracovních plánů), které jsou předkládány programovému výboru složenému z členských států. V rámci ERF platí, že pokud členské státy nevydají k navrhovanému aktu žádné stanovisko, nemůže Komise tento akt přijmout. Evropský parlament není o těchto aktech informován ani s ním nejsou konzultovány, což je v rozporu s pravidlem pro nevojenské programy.

MILITARIZACE EU ZA ÚČELEM ZACHOVÁNÍ „EVROPSKÉHO ZPŮSOBU ŽIVOTA“ NEBO DOMINANTNÍHO EKONOMICKÉHO SYSTÉMU?

V roce 2016 „globální strategie“ nabídla „politiku strachu [která] zpochybňuje evropské hodnoty a evropský způsob života“ jako zdůvodnění „zásadní změny“²⁶ v oblasti bezpečnosti a obrany. Ve svém projevu o Stavu Unie v září 2016 se Jean-Claude Juncker ne jednou, ale hned dvanáctkrát zmínil o tomto „evropském způsobu života“, který by EU měla zachovat, chránit a bránit.

Tato sporná formulace se od té doby používá jen zřídka, s výjimkou neúspěšného pokusu vytvořit v nové Komisi portfolio pro „ochranu našeho evropského způsobu života“. Přesto však ilustruje základní důvody militarizace EU, které nelze posuzovat odděleně od globální hospodářské soutěže.

„Dnešní svět potřebuje silnou a sjednocenou Evropu. Evropu, která usiluje o mír, obchodní dohody a stabilní měnové vztahy.“

Jean-Claude Juncker, projev o stavu Unie, 2018

Jednou z hlavních otázek je zachování technologické převahy Evropy, zejména v digitální oblasti a nových převratných technologiích, jako je umělá inteligence a nanotechnologie. Jde také o přístup do vesmíru a jeho kontrolu, což je rostoucí „faktor umožňující bezpečnost a obranu“ a „trend, [který] bude v budoucnu posilovat.“²⁷

„Zajištění silné synergie mezi obrannými, vesmírnými a civilními technologiemi přinese převratné inovace a umožní Evropě zůstat globálním tvůrcem standardů.“

„Sníží také naši závislost v oblasti kritických technologií a posílí vedoucí postavení v průmyslu, které potřebujeme k překonání krize.“

Komisař EU Thierry Breton, tisková konference k Akčnímu plánu EU pro synergie mezi civilním, obranným a kosmickým průmyslem, 22. února 2021.

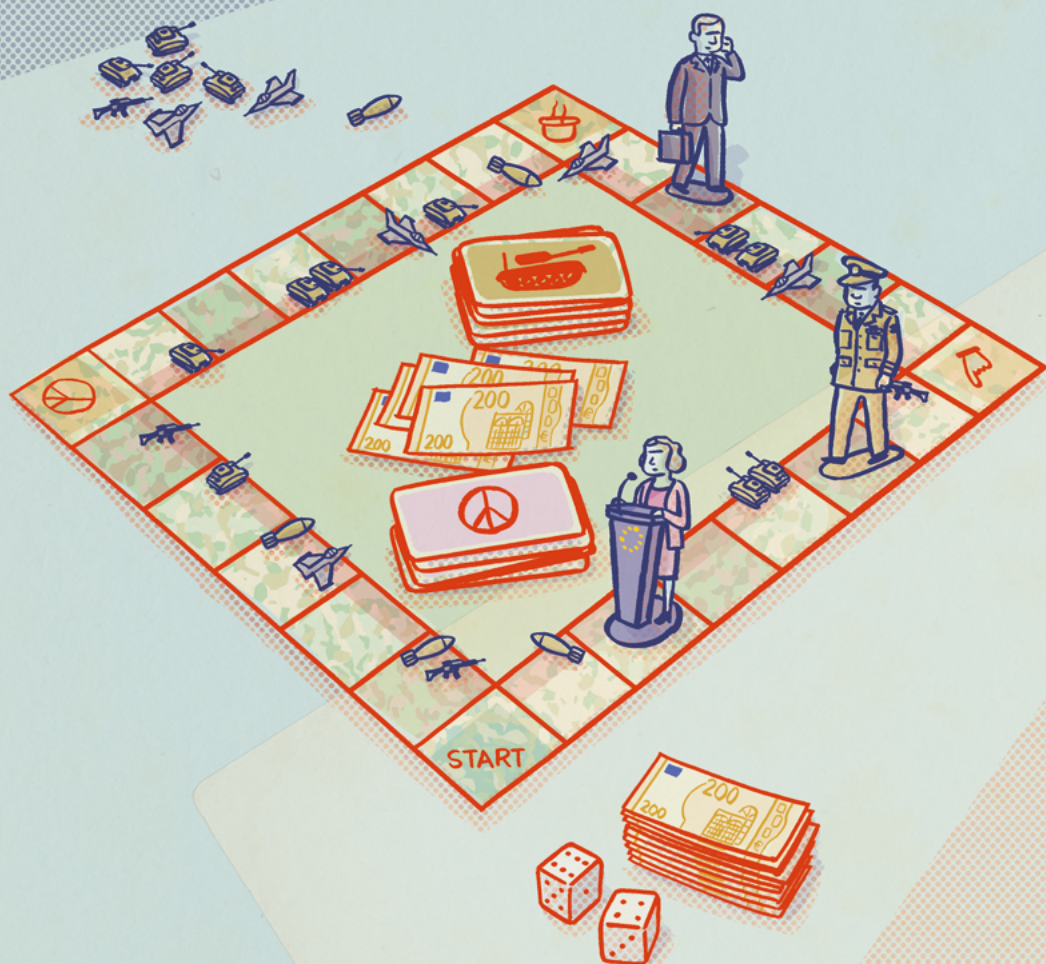
Z dlouhodobého hlediska jde o celosvětový závod o suroviny, který je předpokladem pro udržení konkurenceschopnosti v technologické oblasti a v kontrole vesmíru.

Kontrola námořních obchodních tras a přístupu k surovinám – v případě potřeby vynucená vojenskou akcí – je proto základním strategickým cílem nejen pro alianci NATO. Pokud se totiž jedná o starost, kterou spojenci i nadále sdílejí, zájmy EU a USA se navzdory Bidenovu volebnímu vítězství nebude sblížovat. USA částečně přesouvají svůj vojenský důraz z Evropy do Asie a méně než Evropa se zajímají o Blízký východ a Afriku.

Evropa chce v podstatě hrát první ligu pomocí posílení vojenské kapacity, aby mohla provádět vlastní intervence v souladu se svými geopolitickými a ekonomickými zájmy. V této souvislosti je třeba poznamenat, že mezinárodní vojenské operace se od 90. let vyvíjely: zatímco dříve se jednalo převážně o mírové mise OSN, nyní jsou stále více řízeny NATO a možná budou řízeny EU. To znamená posun od mnohostranného přístupu k udržování míru směrem k obraně evropských geostrategických a hospodářských zájmů. Jinými slovy, jde o obranu současného hegemonistického, kapitalistického a neoliberálního hospodářského systému.

STRUKTURY, POLITIKY A AKTÉŘI MILITARIZACE EU

3

Po nastínění hlavních kroků militarizace EU se nyní budeme zabývat hlavními politikami a programy, které ilustrují tuto změnu paradigmatu, a podíváme se na hlavní aktéry.

JDE O VÝVOJ A VÝVOZ NOVÉ GENERACE ZBRANÍ

Vytvoření EDF znamenalo pro EU přelom, neboť poprvé bylo možné použít rozpočet Společenství na vojenské aktivity.

OBRANNÝ FOND EU

Zdroj: ENAAT. Částky pro roky 2021–2027 jsou v současných cenách v eurech.

Popisek: Jsou očekávány národní příspěvky na kofinancování projektů, teoreticky až do čtyřnásobku zdrojů EU. Číslo v současných cenách v eurech, zdroj: Regulation (EU) 2021/697

Dva pilotní programy, konkrétně PADR a EDIDP, odklonily v letech 2017–2020 půl miliardy eur z civilního rozpočtu EU.

V letech 2021–2027 půjde o 8 miliard eur na projekty výzkumu a vývoje zaměřené na novou generaci zbraní, jako jsou bezpilotní letouny, autonomní systémy a další technologie, které radikálně změní způsob vedení války.

Vytvoření EDF je proces iniciovaný průmyslem: jeho hlavním cílem je posílit evropský zbrojní průmysl a zvýšit jeho konkurenceschopnost na světové scéně, což zahrnuje i zvýšení vývozu evropských zbraní.²⁸

JAK VZNIKL EDF A KDO JEJ IMPLEMENTUJE?

EDF a jeho pilotní programy byly navrženy a vypracovány oddělením **Evropské komise** (EC) odpovědným za vnitřní trh a průmysl (DG GROW) a byly silně ovlivněny zbrojním průmyslem.

Poté byly projednány, pozměněny a přijaty spoluzákonodárci EU: **Evropským parlamentem**, kde práci vedl Výbor pro průmysl, výzkum a energetiku (ITRE), a **Radou EU**, tj. členskými státy EU.

EDIDP a plnohodnotný EDF jsou nyní implementovány v rámci Komise **DG DEFIS**; pouze PADR řídí **EDA**.

DG DEFIS je Generální ředitelství Evropské komise pro obranný průmysl a vesmír. Toto generální ředitelství, které bylo zřízeno v lednu 2020,* spadá pod komisaře EU pro vnitřní trh, kterým je Francouz Thierry Breton.** Bude mít až 200 zaměstnanců, kteří budou mít na starosti mimo jiné konkurenceschopnost zbrojního průmyslu, evropský obranný trh, plán vojenské mobility, vesmírné programy EU a „zlepšování propojení mezi vesmírem, obranou a bezpečností.“²⁹

Evropská obranná agentura (EDA), zřízená v roce 2004, je mezivládní agenturou Rady EU a jako taková se vyhýbá parlamentní kontrole. Jejím hlavním úkolem je být spojovacím článkem mezi operacemi a vojenským průmyslem a zejména 1) podporovat rozvoj vojenských kapacit a spolupráce mezi členskými státy EU*** a 2) stimulovat vojenský výzkum a posilovat evropský obranný průmysl. Má symbiotický vztah se zbrojním průmyslem, který se podílí na většině projektů EDA.

* Vytvoření nového GR ex nihilo je velmi vzácné: dalšími příklady jsou GR pro spravedlnost a vnitřní věci po Amsterodamské smlouvě nebo EEAS po Lisabonské smlouvě, která vytvořila nové pravomoci.

** Thierry Breton je bývalým generálním ředitelem nadnárodní společnosti ATOS, která působí v oblasti služeb informačních technologií v řadě odvětví včetně kybernetické bezpečnosti, leteckého průmyslu a obranné elektroniky. Jeho jmenování vytvořilo labyrint potenciálních střetů zájmů. Více informací na

*** EDA rovněž uzavřela dvoustranná správní ujednání s Norskem, Švýcarskem a Ukrajinou, která jim umožňují účastnit se projektů a programů EDA.

Priority jsou definovány v ročních pracovních programech, které vypracovává DG DEFIS a přijímají **členské státy** (Evropská komise, 2019), zatímco **Evropský parlament (EP)** je z řízení fondu vyloučen prostřednictvím pravidel o výjimkách.

Evropský parlament může zpravidla ovlivňovat provádění programů financování EU tím, že se k pracovním programům vyjadřuje. Nemůže tak však učinit ani v případě EDIDP, ani v případě EDF a dostává pouze tolik informací, kolik je EC ochotna sdělit. Jeho jediná formální kontrola bude rozpočtová a bude probíhat až po dokončení programů.

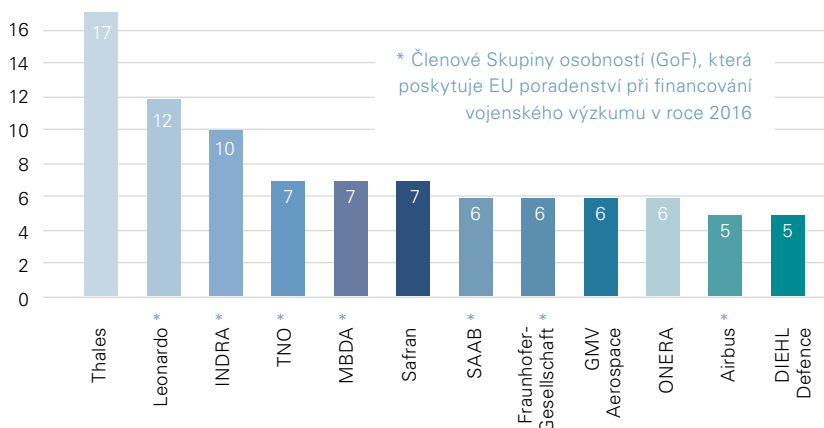
Finanční prostředky jsou přidělovány konsorciím, které řídí průmysl, většinou prostřednictvím konkurenčních výzev k předkládání návrhů. Mohou být také přiděleny přímo existujícímu projektu, zejména pro velké projekty, jako je vývoj evropského bezpilotního letounu (MALE RPAS),³⁰ který je koordinován Francií, Německem, Španělskem a Itálií a na němž se podílejí velké společnosti jako Leonardo, Airbus a Dassault.

ROLE ZBROJNÍHO PRŮMYSLU: OD VLIVU K ZISKU

40 /

V kapitole 1 jsme nastínili, jakým způsobem se zbrojní průmysl podílel na formování EDF, zejména prostřednictvím GoP z roku 2016. Zbrojní společnosti a soukromé výzkumné skupiny v rámci GoP nyní patří mezi hlavní příjemce dotací z EDF. Podle dostupných informací tvoří osm členů GoP, kteří mají nárok na financování, 6,6% všech příjemců, ale dostávají 34% rozpočtu přiděleného prostřednictvím 11 projektů v rámci PADR.³¹

ZBROJNÍ SPOLEČNOSTI, KTERÉ NEJVÍCE VYUŽÍVAJÍ DOTACE EU NA VOJENSKÝ VÝZKUM A VÝVOJ

Zdroj: ENAAT

Počet grantů v letech 2017 – 2019 založený na veřejných informacích o 16 výzkumných projektech (PADR) v letech 2017 – 2019 a na 16 rozvojových projektech (EDIDP) v roce 2019

PÁTEŘ MILITARIZACE EU: ROČNÍ PŘEHLED A STÁLÁ SPOLUPRÁCE V OBLASTI OBRANY

41

Kromě EDF byla v posledních letech vytvořena řada dalších nástrojů zaměřených na posílení vojenských kapacit. I z nich má prospěch hlavně zbrojní průmysl, a protože EP se k těmto mechanismům nevyjadřuje, neexistuje nad nimi žádná demokratická kontrola.

CARD je proces, který monitoruje vojenské prostředí v zemích EU a přezkoumává dostupné schopnosti, včetně výzkumných a průmyslových kapacit. Zpráva CARD navrhuje možné oblasti spolupráce pro rozvoj vojenských schopností v případě zjištěných nedostatků. První zpráva CARD skončila v listopadu 2020 a doporučuje „soustředit se na novou generaci schopností“ (např. zbraně a vojenské vybavení) a „připravit budoucnost,“³² tj. budoucí války: například (bezpilotní) bojové tanky, high-tech vybavením „vylepšené vojáky,“ hlídkové lodě pro námořní dohled a přístup do vesmíru pro vojenské účely.

PESCO má být posledním krokem v posilování evropských vojenských schopností (ačkoli první projekty PESCO byly vybrány v roce 2018, tedy mnohem dříve, než skončila první zpráva CARD) a na rozdíl od CARD je to závazný proces. Rozhodnutím o vytvoření PESCO z prosince 2017 převzaly vlády členských států 20 „povinných společných závazků v oblasti investic do obrany, rozvoje kapacit a operační připravenosti.“³³ * Stručně řečeno, zavázaly se zvýšit své národní vojenské výdaje, společně vyvíjet nové zbraně nebo vojenské technologie a vytvořit společné kapacity pro vedení vojenských operací. Příkladem významných projektů PESCO je vývoj integrovaného bezpilotního pozemního systému (bezposádkové tanky), bezpilotního letounu Eurodrone MALE RPAS a raketových systémů EU BLOS (Beyond Line Of Sight).

Vojenské schopnosti, které mají být vyvinuty v rámci PESCO, zůstanou v rukou členských států, které je mohou poskytnout pro vojenské zásahy na národní úrovni, v rámci EU, NATO nebo OSN. Členské státy mohou tyto systémy rovněž vyvážet. K dnešnímu dni bylo přijato 47 projektů PESCO předložených členskými státy.³⁴ Interní hodnocení však ukázalo, že pouze třetina z nich byla realizována a že členské státy nejsou příliš horlivé při plnění závazků.

KDO ROZHODUJE A KDO MÁ PROSPĚCH Z CARD A PESCO?

CARD řídí především **EDA** ve spolupráci s **EEAS**, zejména s Vojenským štábem **EU (EUMS)**. Zjištění jsou projednávána s vládami jednotlivých zemí a doporučení jsou předkládána ministrům obrany jednotlivých zemí, nejsou však přijímána, neboť nejsou závazná.

Evropská služba pro vnější činnost (EEAS) je institucí EU oddělenou od Evropské komise a byla ustavena Lisabonskou smlouvou. Je diplomatickou službou EU a pomáhá šéfovi zahraničních věcí EU (vysokému představiteli EU, viz str. 52) provádět společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU (CFSP). EEAS se dělí na geografická a tematická ředitelství a také na důležitá oddělení pro plánování společné bezpečnostní a obranné politiky (CSDP) a pro reakci na krizi. Jejimi zaměstnanci jsou úředníci EU a pracovníci diplomatických služeb členských států.

* Členské státy, které neplní závazky, mohou být z PESCO vyloučeny. Všechny země EU jsou nyní součástí PESCO s výjimkou Malty a Dánska.

Vojenský štáb EU (EUMS) je zdrojem kolektivních vojenských odborných znalostí v rámci EEAS a poskytuje poradenství vysokému představiteli EU (viz str. 46) v otázkách vojenství a bezpečnosti. Zabývá se včasným varováním, hodnocením situace a strategickým plánováním vojenských otázek, od misí po schopnosti. Její vedení tvoří národní vyšší vojenští důstojníci (generálním ředitelem EUMS je tříhvězdičkový generál), jejichž jmenování vysokým představitelem EU / místopředsdou Komise bedlivě sledují členské státy EU. Většinu z 200 členů personálu tvoří vyslaní národní vojenští odborníci a personál.

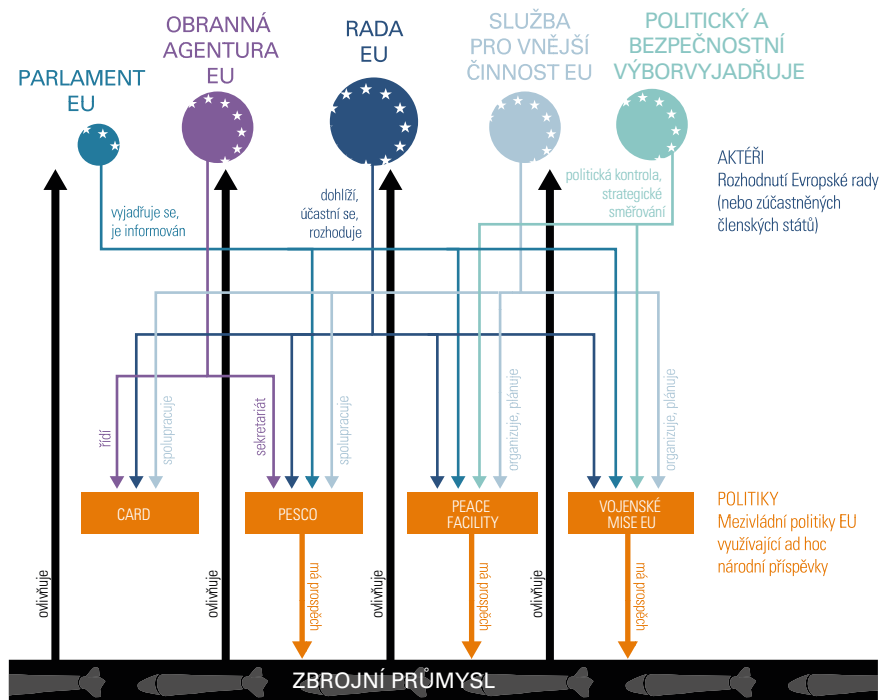
Pokud jde o **PESCO**, rozhodnutí jsou v rukou zúčastněných **členských států** a parlamenty (národní nebo evropský) do toho nemají co mluvit ani co kontrolovat.

Hlasování kvalifikovanou většinou je výhodné především pro Francii a Německo (a jejich průmysl) na úkor menších členských států. Úlohu sekretariátu PESCO plní **EDA** a **EEAS**, zejména **EUMS**. Ty hrají důležitou roli při usnadňování, koordinaci a hodnocení.

Ačkoli se **zbrojní průmysl** formálně nepodílí na procesu CARD ani na rozhodování o PESCO, je velmi pravděpodobné, že vzhledem ke svým symbiotickým vztahům s národními vládami a EDA významně ovlivňuje zprávu a doporučení CARD, jakož i výběr návrhů projektů pro PESCO. Průmysl je jednoznačně hlavním příjemcem těchto nástrojů, neboť je hlavním poskytovatelem vojenského výzkumu a vývoje, zbrojní výroby a služeb potřebných k realizaci projektů PESCO. Průmysl je opět dotován z veřejných prostředků, neboť tyto projekty jsou většinou financovány zúčastněnými členskými státy (a některé projekty budou spolufinancovány z EDF).

AKTÉŘI A POLITIKY EU: KDO ROZHODUJE A KDO VYDĚLÁVÁ NA MILITARIZACI EU

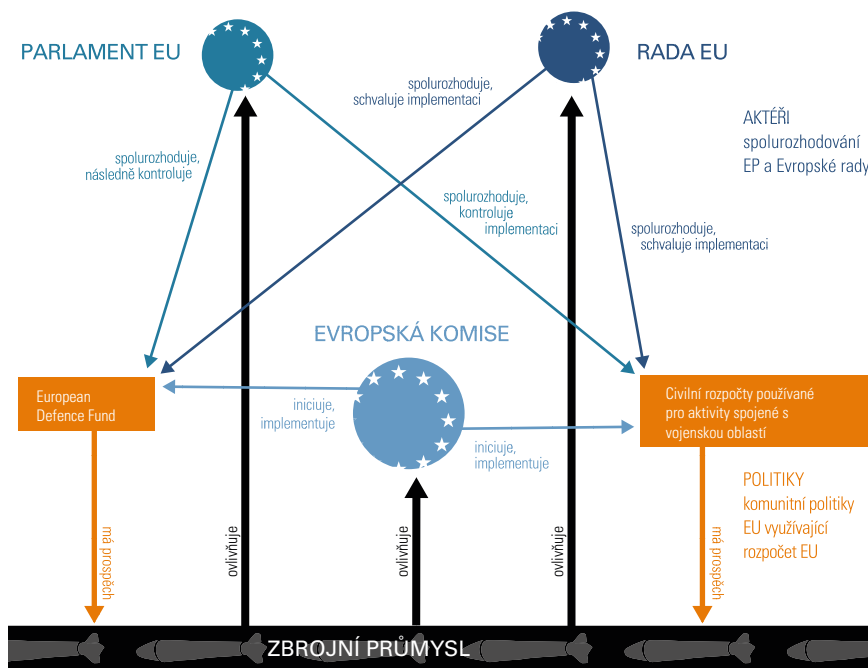
MEZIVLÁDNÍ POLITIKY EU

Zdroj: vlastní

Popisek: Politiky využívající ad hoc národní příspěvky a je o nich rozhodováno Evropskou radou nebo zúčastněnými členskými státy

KOMUNITNÍ POLITIKY EU

Zdroj: vlastní

Popisek: Politiky, které využívají rozpočet EU a je o nich rozhodováno společně Evropským parlamentem a Evropskou radou

JDE O „POMOC VÁLEČNÉMU ÚSILÍ“ PROSTŘEDNICTVÍM VŠECH NEVOJENSKÝCH POLITIK

Obranný akční plán EC z roku 2016 uvádí, že „Komise bude v rámci politik EU podporovat civilní a vojenské synergie, kdykoli to bude vhodné“³⁵ a bývalý předseda EC Juncker ve svém Projevu o stavu Unie v roce 2017 prohlásil, že „obrana“ je nyní jedním z hlavních cílů EU. Všichni komisaři byli vyzváni, aby hledali způsoby podpory vojensko-průmyslového komplexu ve své vlastní oblasti činnosti, což vedlo ke konkrétnímu financování a projektům v celé řadě oblastí, včetně programů v oblasti životního prostředí. Některé ilustrativní příklady jsou uvedeny níže.

Akční plán vojenské mobility, který byl spuštěn v roce 2018, má přizpůsobit civilní dopravní infrastrukturu vojenským potřebám s cílem usnadnit vojenskou mobilitu „napříč EU i mimo ni,“ a to jak pro mise a operace EU, tak i pro „národní a mezinárodní aktivity,“³⁶ tj. reagovat na požadavky NATO. Za tímto účelem se kromě vyhrazeného rozpočtu ve výši 1,7 miliardy EUR přesouvají další rozpočtové položky, jako jsou strukturální fondy a Nástroj pro propojení Evropy (finanční nástroj civilní dopravní politiky EU), například na zajištění bezpečné nosnosti mostů pro tanky. A to v době, kdy nejsou k dispozici žádné finanční prostředky na opravu rozpadající se veřejné infrastruktury v chudých oblastech.

46 /

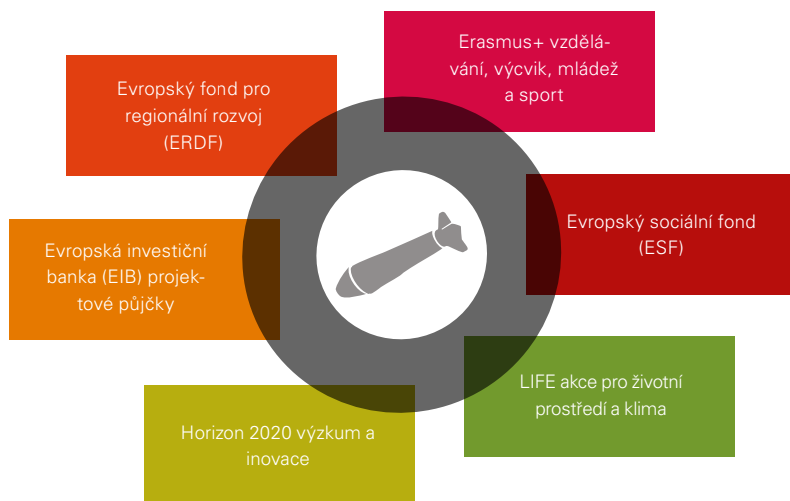
Další klíčovou prioritou jsou **dovednosti obranného průmyslu**, jejichž cílem je řešit nedostatek kvalifikovaných pracovníků ve zbrojním průmyslu a zvýšit jeho atraktivitu pro vysoce kvalifikovanou a vzdělanou evropskou mládež.³⁷ Mnoho fondů, jako je Regionální fond, programy na podporu malých a středních podniků, a dokonce i program Erasmus+, je nyní otevřeno vojenskému průmyslu a souvisejícím výzkumným centřům, aby si udržely kvalifikovanou pracovní sílu a získaly nové talenty.

Horizont Evropa, dobře financovaný evropský výzkumný program, který již 15 let financuje výzkum v oblasti civilní bezpečnosti, bude nyní otevřen výzkumu dvojího užití, zejména v oblasti klíčových nových technologií pro civilní i vojenské účely, pokud se projekty nebudou zaměřovat „výhradně“ na vojenskou oblast.

Kosmická politika nezůstala pozadu a je nyní považována za „klíčový faktor bezpečnosti a obrany.“³⁸ Další červená linie oddělující civilní a vojenskou oblast byla překročena, jak dokládá vytvoření DG DEFIS. Hledání synergií mezi vesmírnými a obrannými programy, například rozvoj vojenského využití programů, jako je Galileo nebo Copernicus, je nyní prioritou a existuje obrovský potenciál pro možnosti financování leteckého a obranného průmyslu prostřednictvím Obranného fondu ve výši 8 miliard eur a vesmírného programu ve výši 13 miliard eur.

Překvapivější je, že Komise začala **militarizovat svou politiku vnější pomoci** zejména tím, že financuje budování a posilování vojenských a bezpečnostních kapacit ozbrojených sil a bezpečnostních složek ve třetích zemích. To zahrnuje dodávky vojenského zboží (s výjimkou zbraní, střeliva a smrtícího zboží) prostřednictvím programu CBSD (100 milionů EUR na období 2018-2020) a nového programu vnější pomoci NDICI, který začíná v roce 2021 (viz kapitola 5).

PŘÍKLADY FONDŮ EU PŘÍSTUPNÝCH PRO ZBROJNÍ PRŮMYSL

KDO ROZHODUJE A KDO MÁ ZE ZMĚNY PARADIGMATU PROSPĚCH?

Využití finančních prostředků Společenství pro vojenské účely iniciovala především **Evropská komise**, zejména pod vedením svého předsedy Jeana-Clauda Junckera, který otevřeně usiloval o vytvoření obranné unie do roku 2025. Právě za jeho mandátu bylo předloženo mnoho konkrétních návrhů, jejichž cestu vydláždily jeho předchůdci minulých desetiletích.

Jednání a konečná rozhodnutí o přijetí či zamítnutí těchto návrhů byla přijata většinou **poslanců Evropského parlamentu (EP)** a **členských států (Rada)**, kteří mají společnou legislativní pravomoc ve všech politikách Společenství. Ačkoli většinové hlasování má smysl u zavedených politik Společenství, je sporné, zda by se stejným postupem měla přijímat rozhodnutí, která prolamují historické červené linie a mohou být dokonce nezákonná, a jsou přitom opomíjeny menší země a hlasy menšin.

Je to sporné i vzhledem k nadměrnému vlivu **zbrojního průmyslu** na Komisi i rozhodovací orgány. Mnohé zúčastněné strany v leteckém a obranném průmyslu působí také v civilních oblastech, jako je letectví, vesmír nebo civilní bezpečnost, a jako takové již využívají značných finančních prostředků EU a úzkých vazeb na Evropskou komisi a rozhodovací orgány. Bylo zjevně jen otázkou času, kdy zbrojní průmysl začne využívat těchto privilegovaných kanálů k posouvání hranic. Dokonce i v oblasti vnější pomoci vychází program CBSD z velké části z návrhů, které v červnu 2016 předložila společnost ASD, jež hledala obchodní příležitosti v nevyužitých oblastech.³⁹ Tytéž subjekty budou mít nyní velký prospěch ze všech těchto nových možností financování a z toho, co v podstatě představuje skryté vývozní dotace.

Není možné zjistit, kolik peněz z nevojenských programů EU jde nebo půjde do zbrojního průmyslu: kromě 100 milionů eur na CBSD v letech 2018-2020 a 1,7 miliardy eur na vojenskou mobilitu v letech 2021-2027 neexistují žádné konkrétní kvóty pro vojenský sektor, což znamená, že neexistuje ani žádný strop. Teprve po dokončení programů a po provedení komplexního výzkumu bude možné odhadnout, jakou částkou přispěje rozpočet Společenství EU k růstu vojenských výdajů.

Nedávné přijetí akčního plánu EC o synergiích mezi civilním, obranným a kosmickým průmyslem⁴⁰ posunulo situaci na další úroveň. Je to další ukázka politického projektu, který probíhá v pozadí a který požaduje po všech sektorech společnosti, aby přispěly k „válečnému úsilí“ jako odpovědi na hlavní výzvy, kterým budeme v budoucnu čelit.

JDE O PROVÁDĚNÍ VOJENSKÝCH ZÁSAHŮ V ZAHRA NIČÍ

BOJOVÉ SKUPINY EU, NEÚSPĚŠNÝ ZÁRODEK ARMÁDY EU?

Bojové skupiny EU jsou nadnárodní* vojenské jednotky, tvořené 1500 vojáky a určené pro rychlé nasazení v případě naléhavé krize nebo konfliktu ve světě. Dvě bojové skupiny jsou vždy v pohotovosti po dobu šesti měsíců, a to na základě rotace. Jejich nasazení podléhá jednomyslnému rozhodnutí **Rady EU**. Jsou plně funkční od roku 2007, ale z politických a finančních důvodů nebyly nikdy nasazeny. Nedávno přijatý Mírový nástroj (viz níže) by však mohl usnadnit jejich financování a nasazení.

USKUTEČNĚNÍ VOJENSKÝCH MISÍ EU TO NEZABRÁNILO

CSDP umožňuje EU uskutečňovat civilní a vojenské mise a operace v zahraničí. Od roku 2003 uskutečnila EU 36 takových misí (z toho 12 oficiálně považovaných za vojenské). V současné době probíhá 17 misí (zahrnujících 5 000 vojenských a civilních zaměstnanců) a šest z nich je podle EU plně nebo částečně vojenských.

Úkoly misí CSDP sahají od předcházení konfliktům a udržování míru, přes krizové řízení, pomoc a výcvik až po humanitární a záchranné akce a stabilizaci po skončení konfliktu. Současné vojenské mise se zaměřují na vojenské aspekty Daytonské mírové dohody (Operace Althea v Bosně a Herecegovině), poradenství, výcvik a mentoring vojenských sil (EUTM Mali, Středoafriická republika, Somálsko) a námořní bezpečnost (EUNAVFOR Somálsko a MED IRINI, nástupce operace Sophia) (viz mapa současných misí EU s vojenským rozměrem a/nebo rozměrem ochrany hranic na str. 53).

Formální rozhodnutí o uskutečnění mise nebo operace musí být přijato jednomyslně členskými státy (ve formátu **Evropské rady**) a následuje po rezoluci Rady bezpečnosti OSN nebo po žádosti dotčené země. Přípravné práce a strategické a operační plánování však provádí **Politický a bezpečnostní výbor (PSC)**, **Vojenský výbor EU (EUMC)** a **EUMS**.

* Bojové skupiny (Battlegroups) jsou většinou tvořeny členskými státy EU, ale mohou zahrnovat i země mimo EU, jako například severské bojové skupiny (Nordic Battlegroups), které zahrnují Norsko.

Politický a bezpečnostní výbor (PSC) je hlavním orgánem, který pomáhá členským státům vypracovávat společné postoje k zahraniční politice a rozhodovat o společných bezpečnostních a obranných otázkách. Jeho úkolem je monitorovat mezinárodní situaci, doporučovat Radě strategické přístupy a politické možnosti, sledovat provádění přijatých rozhodnutí a zajišťovat politickou kontrolu a strategické řízení operací krizového řízení (civilních a vojenských misí) pod dohledem Rady a vysokého představitele/místopředsedy Komise. Stručně řečeno, PSC hraje klíčovou roli ve všech aspektech CFSP a CSDP EU a je hlavním místem pro jednání a přípravu rozhodnutí v těchto záležitostech. PSC se skládá z velvyslanců členských států se sídlem v Bruselu a odborníků na zahraniční a bezpečnostní otázky.

V roce 2017 bylo zřízeno **Vojenské plánovací a řídicí středisko (MPCC)**, které slouží jako stálé operační velitelství: je odpovědné za operační vedení všech vojenských misí, které nemají mandát k přímému nasazení vojsk, zejména výcvikových misí (EUTM). Je součástí EUMS v rámci EEAS. Ředitelem MPCC je náčelník EUMS, který v této funkci slouží jako velitel mise. MPCC tvoří přibližně 30 zaměstnanců převážně z EUMS nebo speciálně pověřených členskými státy.

Vojenský výbor EU (EUMC) je nejvyšším vojenským orgánem zřízeným v rámci Rady. Řídí veškeré vojenské činnosti v rámci EU, zejména plánování a provádění vojenských misí a operací v rámci CSDP a rozvoj vojenských kapacit. Poskytuje vojenské poradenství PSC a vydává doporučení ve vojenských záležitostech. EUMC se skládá z velitelů obrany členských států, které pravidelně zastupují jejich stálí vojenscí zástupci sídlící na stálých zastoupeních v Bruselu.

Po zahájení mise spadá politická kontrola a strategické řízení pod **PSC** pod vedením **Rady a vysokého představitele EU**, zatímco organizační aspekty řídí **vojenský plánovací orgán (MPCC)** pod vedením **ředitele EUMS**, ale pouze v případě misí, které nepředstavují přímou vojenskou akci (např. mají pouze poradní úlohu). Přímé vojenské operace mají mandát k provádění akcí na území hostitelské země, včetně bojových operací, a mají ad hoc velitelství se sídlem ve vedoucí zemi EU.

Většinu potřebných prostředků a personálu poskytují členské státy (část může pocházet z partnerských zemí mimo EU nebo od spojenců z NATO). Vojenské mise nemohou být financovány z rozpočtu EU a místo toho jsou hrazeny členskými státy prostřednictvím tzv. mechanismu Athena, který bude brzy nahrazen EPF. Společné náklady hradí všechny členské státy* ve výši, která v současné době představuje přibližně 5-10 % skutečných nákladů na misi, ale tento poměr by se mohl v rámci nového Mírového nástroje zvýšit. Zbytek hradí pouze členské státy, které se mise účastní.

ÚDAJNÝ „MÍROVÝ NÁSTROJ“ PRO USNADNĚNÍ VOJENSKÝCH OPERACÍ A DOTOVÁNÍ VÝVOZU ZBRANÍ

„Potřebujeme zbraně, potřebujeme výzbroj, potřebujeme vojenské kapacity, a to je to, čím můžeme pomoci našim africkým přátelům, protože jejich bezpečnost je naše bezpečnost.“

Josep Borrell, vysoký představitel EU na 10. zasedání Komise Africké unie a Evropské komise, 27. února 2020

 51

EPF, na němž se v prosinci 2020 konsensuálně dohodly **členské státy EU**, navrhuje na stávající mechanismy (Africký mírový nástroj a mechanismus Athena), ale umožňuje EU překonat stávající geografická a tematická omezení. Se zamýšleným rozpočtem více než 5 miliard EUR (2021-2027) pocházejícím z přímých národních příspěvků.** Cílem je zvýšit společné náklady až na 30-40 % (jinými slovy, aby všechny členské státy EU s výjimkou Dánska, přispívaly více na vojenské mise a dodávky zbraní) a usnadnit vojenské mise.

EPF je mezivládní politikou EU, což znamená, že není hrazen z rozpočtu EU a vyhýbá se parlamentní kontrole (jak národní, tak evropské).

* S výjimkou Dánska, které se rozhodlo z CSDP EU vystoupit a nemusí přispívat na vojenské mise.

** Národní příspěvky se vypočítávají na základě příslušných národních HDP.

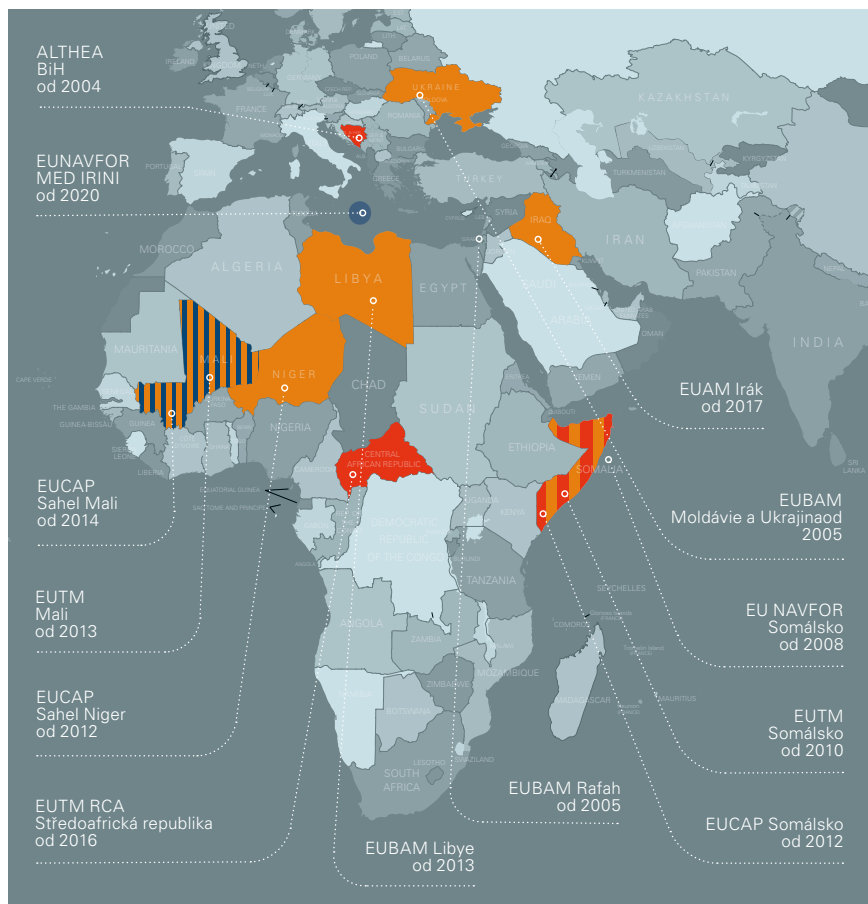
Rada nebo **PSC** jednomyslně rozhoduje o tom, které akce by měly být financovány z tohoto nástroje, a ty jsou pak realizovány **vysokým představitelem EU** a příslušnými útvary **EEAS**.

Funkce **vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (EU HR/VP)**, zřízená v roce 1999 Amsterodamskou smlouvou, zahrnuje tři funkce: vnější diplomatické zastoupení EU, předsednictví Rady ministrů zahraničních věcí (a obrany) a místopředsednictví Evropské komise za účelem koordinace vnější činnosti EU. Vysoký představitel je tedy hlavním diplomatem EU a pod dohledem Rady řídí všechny útvary EEAS i Evropskou obrannou agenturu. Současný EU HR/VP Josep Borrell vystřídal v roce 2019 Federicu Mogheriniovou. Vysokého představitele EU / místopředsedu Komise jmenuje Rada, tedy členské státy.

Nový Výbor pro mírový nástroj složený ze zástupců členských států bude spravovat EPF, konkrétně jeho rozpočty a účty.

Další významnou novinkou EPF je, že hodlá „poskytovat komplexní podporu prostřednictvím integrovaných balíčků, které mohou zahrnovat školení, vybavení a další podpůrné prostředky.“⁴¹ V praxi to znamená, že EPF bude financovat dodávky vojenského vybavení včetně munice a smrtících zbraní (které nelze financovat z rozpočtu EU) státům, které již čelí napětí nebo vnitřním konfliktům. Jedná se o skryté dotace na vývoz zbraní, z nichž budou mít prospěch evropští výrobci zbraní, kteří tak získají podíl na trhu v chudých zemích, jež mohou být v pokušení kupovat levnější vybavení z Číny nebo Ruska. Nemluvě o tom, jak se násilí v nestabilních zemích ještě zhorší, neboť vojenské vybavení a zboží poputuje do míst, kde neexistuje ani minimální právní stát (viz kapitola 5).

SOUČASNÉ MISE EU S VOJENSKÝM ROZMĚREM A/NEBO ROZMĚREM KONTROLY HRANIC

- civilní policejní mise týkající se migrace
- vojenské mise, které se netýkají migrace
- vojenské mise, týkající se migrace

Zdroj: European External Action Service/Centre Delas

AKTUÁLNÍ MISE EU S VOJENSKÝM CHARAKTEREM NEBO ZAMĚŘENÉ NA KONTROLU HRANIC

MISE EU V ZAHRA- NIČÍ – 2020	PLNĚ NEBO ČÁSTEČNĚ VOJENSKÉ	AKTIVITY SE VZTAHEM K MIGRACI
ALTHEA/BiH	vojenská a civilní	
EUCAP Sahel Mali	NE	posílení kapacit ochrany hranic
EUTM-Mali	vojenská	zaměření na ilegální obchod, zejména s lidmi
EUTM RCA	vojenská a civilní	
EU NAVFOR Somálsko	vojenská	
EUCAP Somálsko	NE	podpora budování pobřežní stráže a námořní policie v somálských přístavech a jejich okolí
EUTM Somálsko	vojenská	
EUAM Irák	NE	boj proti organizovanému zločinu se zvláštním ohledem na ochranu hranic
EUBAM Lybie	NE	posilování bezpečnosti kolem státních hranic
EUBAM Rafah	NE	zohlednění bezpečnostních zájmů Izraele a zajišťování svobody pohybu pro 1,5 milionu Palestinců žijících v pásnu Gazy
EUCAP Sahel Niger	NE	podpora bezpečnostních aktérů při kontrole migrace a boj proti nelegální migraci
EUNAVFOR MED IRINI	vojenská	narušení obchodního modelu sítí spojených s obchodem s lidmi a jejich pašováním
EUBAM Moldávie a Ukrajina	NE	zajištění plné implementace praxe Integrované ochrany hranic (IBM) na hranicích mezi

Zdroj: European External Action Service/Centre Delas

JDE O MILITARIZACI HRANIC EU

Jestliže Schengenská dohoda z roku 1985 připravila půdu pro volný pohyb osob uvnitř EU při zvýšených kontrolách na vnějších hranicích, začátek takzvané uprchlícké krize v roce 2015 byl okamžikem, kdy EU a její členské státy začaly rychle posilovat a militarizovat ochranu hranic.

JAKÉ JSOU HLAVNÍ POLITIKY NA HRANICÍCH A JAK JSOU HRANICE MILITARIZOVÁNY?

Výstavba **hraničních zdí z migračních důvodů** se s postupující sekuritizací stala stále častější politikou. Dosud postavilo zdi na svých hranicích, aby zabránily vstupu migrantů 9 z 27 členských států EU.* Stejně učinilo Norsko, které je členem schengenského prostoru, ačkoli není členem EU.

Dalším prvkem je rozšíření agentury pro **kontrolu hranic Frontex**, která používá stejná bezpečnostní a vojenská opatření k blokování migrujících osob nebo osob hledajících útočiště jako k zadržování zločinců zapojených do pašování, obchodu s drogami a dalších trestných činů. Provádí společné operace na hranicích, které jsou považovány za hranice vystavené „mimořádnému migračnímu tlaku“ (včetně námořních operací), a koordinuje společné návratové operace.

V současné době má **Frontex** několik stovek zaměstnanců, ale do roku 2027 bude zaměstnávat 10 000 příslušníků pohraniční a pobřežní stráže. Plánuje také nákup nebo přímý pronájem vlastního vybavení na vyzbrojení pohraniční stráže, namísto vybavení od členských států, i když to je stále předmětem právních jednání.⁴²

55

Frontex je agentura EU pro ochranu hranic, která sídlí ve Varšavě a byla zřízena v roce 2004 na základě rozhodnutí **Rady a Parlamentu EU**. Poskytuje školení a operativní pomoc evropským zemím, sleduje nejnovější vývoj v oblasti ostrahy hranic, kontrolních a informačních technologií a působí jako styčný bod s bezpečnostním průmyslem a výzkumnými středisky. V roce 2020 byl agentuře Frontex přidělen rozpočet ve výši 5,6 miliardy eur, což je nejvíce ze všech agentur EU.

* Jedná se o Španělsko, Řecko, Maďarsko, Bulharsko, Rakousko, Slovinsko, Estonsko, Lotyšsko a Litvu.

Posledním krokem je **externalizace hranic**, která byla nedávno „oficiálně“ zavedena jako hlavní cíl vnější pomoci EU (viz kapitola 5), ale ve skutečnosti již probíhala prostřednictvím konkrétních projektů.

Od svého vzniku podepsala agentura **Frontex** nejméně 20 dohod o spolupráci se zeměmi mimo EU v Evropě i mimo ni, včetně zemí sousedících s EU, jako je Turecko a země západního Balkánu, a také s africkými zeměmi, jako je Nigérie a Kapverdy. Tyto dohody umožňují spolupráci v různých oblastech, od výměny informací a analýzy rizik až po odbornou přípravu, výzkum a operativní spolupráci.

Kromě toho je značný počet vnějších operací EU (7 z 18 v roce 2020) alespoň částečně určen ke kontrole, monitorování a zachycování migračních toků a k posílení ochrany hranic (viz mapa na str. 53).

Názorným příkladem je mise Evropské unie pro pomoc na hranicích v Libyi (EUBAM Libye), která byla zahájena v roce 2013 s cílem „podpořit schopnost libyjských orgánů zvýšit bezpečnost pozemních, námořních a vzdušných hranic.“⁴³ Od roku 2015 EU rovněž vyčlenila 57 milionů EUR na zvýšení operační kapacity libyjské pobřežní stráže a námořnictva prostřednictvím výcviku a vybavení, včetně pozemních vozidel a člunů. Od prosince 2018 je cílem mise EUBAM Libye také „podporovat libyjské orgány v jejich úsilí o rozbití organizovaných zločineckých sítí zapojených zejména do pašování migrantů, obchodování s lidmi a do terorismu.“⁴⁴

56 /

Boj proti mafiánským skupinám, které se podílejí na nelegálních migračních trasách, je totiž vždy používán jako odůvodnění takového přístupu. V praxi však platí, že čím obtížnější je cesta migrantů, tím bohatší jsou tyto obchodníci s lidmi. Skutečným cílem je udržet migranty mimo evropské území.

ÚLOHA BEZPEČNOSTNÍHO PRŮMYSLU

Základní tvrzení, totiž že migrace je pro Evropu především bezpečnostní hrozbou, úspěšně prosazuje bezpečnostní průmysl. Tento průmysl také od roku 2010 prosazuje, aby agentura byla méně závislá na členských státech, zejména pokud jde o její vlastní vybavení. Jeho kanály vlivu jsou podobné těm, které byly popsány ve vojenské oblasti, od bilaterálních setkání po konzultační fóra a výroční setkání; všechny tyto příležitosti „formují přístup agentury Frontex ke kontrole hranic a prosazují ‚řešení‘ založená na technických opatřeních.“⁴⁵

Agentura Frontex popírá, že je cílem lobbistů a že má nízké standardy transparentnosti a odpovědnosti, ale „zároveň má otevřené dveře pro lobbisty z řad podniků, kteří nabízejí řešení v oblasti obrany a dohledu, která mají závažné dopady na lidská práva, zatímco skupiny, které se snaží lidská práva hájit, jsou ponechány stranou.“⁴⁶

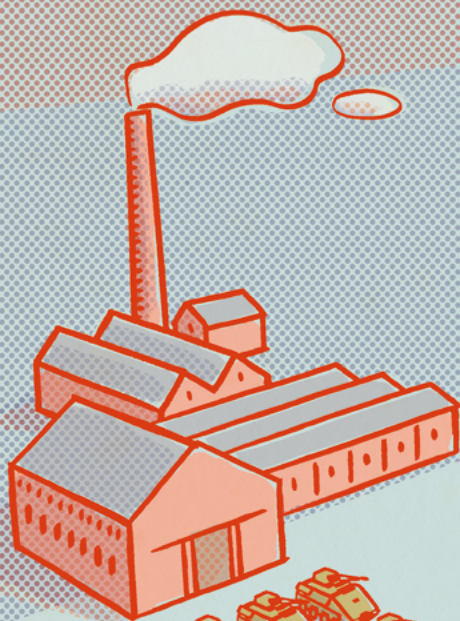
„Není překvapením, že se významně překrývají společnosti, které přímo lobbují u agentury Frontex, a společnosti, které mají prospěch z veřejných zakázek EU na stavbu evropských zdí, a to jak fyzických, tak virtuálních.“

Zpráva Corporate Europe Observatory, Lobbying Fortress Europe, únor 2021.

Mnohé z předních společností v tomto odvětví, včetně Airbusu, Leonarda a Thalesu, jsou také významnými vývozci zbraní na Blízký východ a do Afriky, což přispívá k příčinám, pro které jsou lidé nuceni utíkat.

**KONCEPT
MILITARIZACE;
EKONOMICKÉ
ZDŮVODNĚNÍ A
PROČ JE ŠPATNÉ**

4

„Členské státy zůstávají ve svých obranných rozhodnutích suverénní: icméně k získání a udržení mnoha z těchto schopností se musí branná spolupráce stát normou. EU bude systematicky podporovat obrannou spolupráci a usilovat o vytvoření solidního evropského obranného průmyslu, který je pro samostatnost rozhodování a jednání Evropy zásadní.“

Globální strategie EU, 2016, str. 11

Podle EDA je zbrojní průmysl „ekonomickým přínosem, přináší pracovní místa a stimuluje výzkum.“⁴⁷ ASD uvádí, že je „významným pilířem evropské ekonomiky [...] s klíčovou úlohou při vedení globálních inovací a vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních míst.“⁴⁸

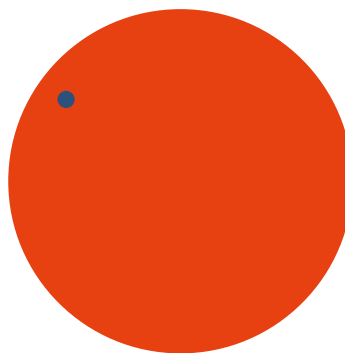
Mnohým to jistě zní dobře, ale jaká jsou fakta? Vojenský a kosmický průmysl je relativně nevýznamnou součástí ekonomiky EU, v roce 2019 bude zahrnovat pouze 485 000 pracovních míst.⁴⁹

Tento údaj (pocházející z obranného a vesmírného sektoru) je pravděpodobně nadhodnocený, neboť k celkovému počtu zahrnujícímu obranu byli připočtení (civilní) subdodavatelé a výrobci zboží dvojího užití. Naproti tomu v roce 2019 bylo ve zpracovatelském průmyslu EU zaměstnáno 32 931 300 osob.⁵⁰ Hospodářský význam odvětví obrany je tedy omezený. Zřízení zvláštního DG DEFIS pod komisařem pro vnitřní trh⁵¹ v roce 2020 bylo zjevně motivováno politicky, nikoli ekonomicky.

MALÝ PODÍL EVROPSKÉ EKONOMIKY

Pracovní místa ve zpracovatelském
sektoru v Evropě 98,6 % ●

Pracovní místa v obraně 1,4 % ●

Popisek: Představení nefinanční obchodní ekonomiky
EU v roce 2019 v procentech

Zdroj: ASD/Eurostat

ZAMĚSTNANOST, TECHNOLOGIE A INOVACE

Většinu zaměstnanců ve vojenském průmyslu tvoří muži s vysokým vzděláním; o zaměstnání pro tyto odborníky není nouze. Kvalifikované pracovníky pro nové výzkumné a technologické projekty bude třeba přetáhnout z civilního sektoru do vojenské výroby, ačkoli mnozí se ve zbrojní výrobě nebudou cítit dobře.⁵² Obecně platí, že nové high-tech projekty nezvýší celkový počet pracovních míst, ale spíše povedou k nedostatku zaměstnanců v jiných odvětvích.⁵³

Armáda není ani nejlepším technologickým odvětvím pro tvorbu pracovních míst. Britská studie ukazuje, že smysluplnější by bylo investovat do výzkumu a vývoje v oblasti obnovitelných zdrojů energie, jako je větrná energie na moři a mořská energie; tam by bylo možné vytvořit více pracovních míst.⁵⁴ Metastudie celkového dopadu investic do vojenské výroby na hospodářský růst z roku 2008 zjistila, že tento efekt je neutrální až negativní.⁵⁵ Americké statistiky odhalují, že federální výdaje na zdravotnictví, vzdělávání, čistou energii a infrastrukturu vytvářejí více pracovních míst než investice do armády a že civilní výdaje obecně předčí vojenské výdaje, pokud jde o tvorbu pracovních míst, o 21 % (v případě rozvoje větrné energie) až 178 % (v případě základního a středního školství, kde mimochodem vytvoří více pracovních míst pro ženy).⁵⁶

62 /

Inovační přínos vojenského průmyslu je rovněž omezený. Z obranného výzkumu a vývoje se do civilního sektoru nepřelévá tolik vedlejších produktů jako naopak. Nové technologie, které jsou oblíbenými projekty EDF nebo PESCO (např. umělá inteligence, disruptivní technologie, metamateriály), jsou často komerčními civilními inovacemi, které musí zbrojní společnosti upravit a převést do vojenských systémů, přičemž musí překonat eticky motivované protesty občanské společnosti proti autonomním zbraním a používání umělé inteligence ve zbrojení.

NEDOSTATEČNÉ NEBO NADMĚRNÉ VÝDAJE?

„Pokud chceme – aniž bychom militarizovali Evropskou unii – zvýšit výdaje na obranu dvacetinásobně, musíme se rozhodnout rychle.“

Jean-Claude Juncker, předseda EC, Projev o stavu Unie, září 2018

Výdaje EU na obranu od roku 2015 rostou. V roce 2019 činily celkové výdaje na obranu 27 členů EDA (včetně všech zemí EU kromě Dánska) 186 miliard EUR, což představuje 5% nárůst oproti roku 2018.⁵⁷ Došlo také k výraznému nárůstu investic do nových zbraní a vojenských technologií: členské státy EU vynaložily 41,4 miliardy EUR na nákup vybavení a na výzkum a vývoj.

Na země EU je vyvíjen velký tlak, aby vynakládaly více prostředků na zbrojení, a to především kvůli závazkům přijatým v rámci PESCO (viz kapitola 3), ale také kvůli rámci NATO.* Podle představitelů NATO se Evropa chová jako černý pasažér a nepřispívá ve srovnání s USA svým „spravedlivým dílem“ na vojenské výdaje NATO. Proč by však měly být obranné výdaje USA evropským měřítkem? Výdaje by měly být založeny na potřebě, nikoli na normě výdajů NATO ve výši 2 % HDP na obranu, která je stanovena náhodně bez vztahu k jakékoli analýze hrozeb.

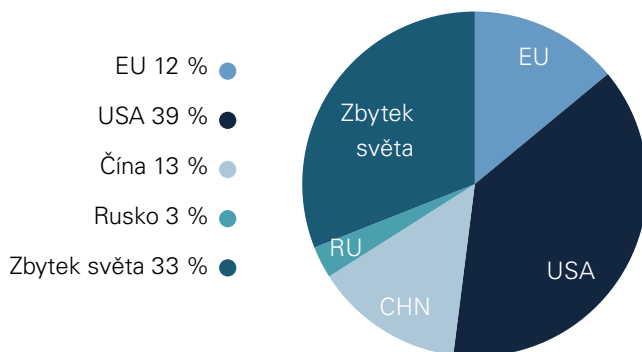
USA jsou zodpovědné za třetinu všech světových vojenských výdajů (39 % v roce 2020) ve výši 778 miliard dolarů, z čehož má obrovský prospěch jejich zbrojní průmysl. Toto číslo je extrémně vysoké – srovnajte druhého největšího plátce, Čínu, jejíž odhadované vojenské výdaje v roce 2020 činily 252 miliard dolarů, nebo dokonce Rusko, jehož vojenské výdaje ve stejném roce dosáhly pouhých 61,7 miliardy dolarů.⁵⁸

 63

Vzhledem k tomu, že základní rozpočet Pentagonu pro fiskální rok 2021 činí 740 miliard dolarů (což je o 48,2 miliardy dolarů více než v posledním roce Obamova prezidentského mandátu) a že počet obětí COVID-19 je ohromující (což se neúměrně týká Afroameričanů), vysoké vojenské výdaje USA nepřispívají k větší bezpečnosti amerických občanů. Zatímco USA vynakládají tak velkou část svého rozpočtu na zbrojení, strašlivě selhávají v oblasti sociálního zabezpečení, potravinové bezpečnosti, zdravotnictví a vzdělávání.

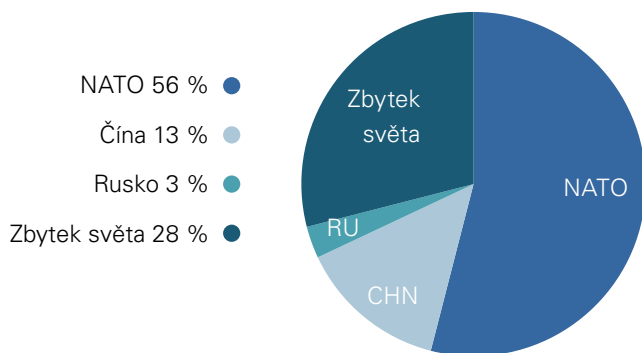
* Členové NATO se neformálně dohodli, že zvýší své národní vojenské výdaje až na 2 % HDP.

VOJENSKÉ VÝDAJE EU V POMĚRU KE ZBYTKU SVĚTA

Zdroj: Stockholm International Peace Research Institute.
Databáze Global military Expenditure.

VOJENSKÉ VÝDAJE NATO V POMĚRU KE ZBYTKU SVĚTA

Zdroj: Stockholm International Peace Research Institute.
Databáze Global military Expenditure.

SNÍŽENÍ NÁKLADŮ PROSTŘEDNICTVÍM OBRANNÝCH INICIATIV EU?

Evropský zbrojní průmysl čelí tvrdé konkurenci svého amerického protějšku, který má díky mnohem většímu domácímu trhu a finančně štědrému Pentagonu obrovskou výhodu. Investice do výzkumu a vývoje, které jsou ve vojenském sektoru poměrně vysoké, a do výroby se tak mohou snáze vrátit.

Existují také trhy, které jsou pro evropský vojenský průmysl klíčové, neboť se zde dá dobře kompenzovat malý rozměr národních trhů; proto je hnací silou mezinárodního obchodu se zbraněmi potřeba zvýšit výrobu a získat zpět investice.

Podle zprávy společnosti McKinsey o budoucnosti evropské obrany z roku 2013 by Evropa mohla na základě údajů EDA ušetřit až 31 % díky společnému nákupu vojenského zboží a služeb. Evropská komise se snaží stimulovat společné zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany v EU* prostřednictvím iniciativ jako je Obranný fond, a tvrdí, že nedostatečná spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti stojí členské státy ročně 25 až 100 miliard eur.⁵⁹

Pokud je úkolem obranných iniciativ EU snížit náklady, dosud se jim to nepodařilo: rozpočet EDF ve výši 8 miliard eur doplňuje současné národní rozpočty na obranu, závazky PESCO zahrnují zvýšení vojenských výdajů a vojenské struktury EU nenahradí stávající národní struktury nebo struktury NATO, ale budou existovat paralelně.

Zmnožování systémů se považuje za významný multiplikátor nákladů. Několik evropských zbrojních společností vyrábí stejný druh zařízení, což představuje duplicitní investice do výzkumu a vývoje. Z tohoto důvodu projekty EDF vyžadují spolupráci nejméně tří společností ze dvou různých členských států.

Evropská duplicita výroby však není jediným důvodem velké rozmanitosti vybavení v Evropě. Vezměme si například stíhací letouny: Spojené státy mají v provozu 11 typů stíhacích letounů, zatímco členské státy EU mají v provozu celkem 19 různých typů. Nejsou to ale všechno konkurenční typy vyrobené v EU, nýbrž také tři typy ruských letounů z dob studené války a také sedm typů amerických bojových letounů.⁶⁰ Čtyři evropské země se nedávno rozhodly pro nákup nových amerických stíhacích letounů F-35 a Německo zvažuje nákup amerických letounů F/A-18. Volba amerických stíhacích letounů je v rozporu s vyjádřeními o potřebě

* Směrnice ES o zadávání veřejných zakázek v oblasti obrany z roku 2009, která měla členským státům usnadnit společné zadávání veřejných zakázek na obranné vybavení, měla kvůli nedostatku jejich vůle velmi omezený dopad.

evropského vojenského letectví. Pokud ani vlastní vlády nejsou ochotny kupovat své systémy, jakou šanci mají evropští výrobci zbraní na konkurenčním mezinárodním trhu se zbraněmi?

Není překvapením, že společnost ASD ve své první reakci na plány EC v oblasti obrany v roce 2016 trvala na tom, že je potřeba záruky „nového zákazníka“ již v rané fázi projektů. To znamená, že nové zbraňové systémy se dostanou na trh prostřednictvím ozbrojených sil příslušných zemí, které se zaváží k jejich nákupu, a to ještě předtím, než budou uvedené systémy plně vyvinuty. Díky lobbování ze strany průmyslu je tento závazek nyní součástí kritérií způsobilosti v rámci obranného fondu.

NÁVRATNOST INVESTIC A OCHRANA NÁRODNÍCH ŠAMPIONŮ

Komise doufá, že stimulací evropské spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje a společného zadávání veřejných zakázek se sníží jednotkové ceny za výzkum, vývoj a výrobu. To by však vyžadovalo drastická rozhodnutí s cílem omezit průmyslovou duplicitu, jako je uzavření nadbytečných továren a konec některých společností, stejně jako výběr jednoho typu vybavení na úkor jiného. V praxi se věci tímto směrem nepohybují. Například v Evropě již probíhají dva nové ambiciózní, nákladné a konkurenční projekty stíhacích letounů – Německo, Francie a Španělsko⁶¹ (Airbus, Thales, Dassault a Indra) vyvíjejí Future Combat Air System (FCAS), který bude schopen doprovázet bombardéry a zahrnuje stíhací letouny i roj bezpilotních letounů a integrované komunikační systémy. Některé prvky tohoto projektu by mohly být financovány z prostředků EDF. Současné Velká Británie (BAE systems a Rolls-Royce) a Itálie (Leonardo), k nimž se nedávno připojilo Švédsko (Saab), vyvíjejí stíhací letoun Tempest.⁶²

Ačkoli projekty EDF a PESCO vyžadují spolupráci mezi průmyslovými odvětvími v různých zemích EU, nejsou přijata žádná opatření, která by zajistila, že budou řešeny rozdíly mezi konkurenčními společnostmi ve zúčastněných zemích. Generální ředitel společnosti Dassault Éric Trappier popisuje cíl FCAS jako „dlouhodobé zajištění evropské suverenity, strategické autonomie a technologického prvenství Evropy ve vojenském leteckém sektoru,“⁶³ ale odborníci si kladou otázku, zda rozdílné průmyslové tradice a vojenské požadavky povedou k účinné spolupráci.⁶⁴ V projektu FCAS totiž již nyní zuří bitva mezi Francií a Německem, přičemž Německo tvrdí, že projekt do značné míry zvýhodňuje francouzský průmysl, a německý odborový svaz IG Metall volá po změně rovnováhy dělby práce (a následně pracovních míst).⁶⁵

Neslučitelnost firemních kultur a upřednostňování vlastních národních odvětví vedly v minulosti k mnoha zpožděním a překročení nákladů v mezinárodních projektech. Rozhodnutí ve společné zbrojní výrobě jsou často přijímána na základě politických rozhodnutí (jako je zaměstnanost nebo strategická nezávislost), nikoliv na základě efektivity. Duplicita bude odstraněna pouze tehdy, když budou evropské národy ochotny vzdát se svého národního zbrojního průmyslu ve prospěch větší efektivity mezi evropskými státy. To se však pravděpodobně nestane, pokud nebude do EDF nebo PESCO zakomponována nějaká vážná pobídka k restrukturalizaci. Evropský zbrojní průmysl zatím profituje z dalšího kola vojenských výdajů.

**JAK MILITARIZACE
EU OHROŽUJE MÍR
A BEZPEČÍ LIDÍ NA
CELÉM SVĚTĚ**

5

Lisabonskou smlouvu lze považovat za počáteční bod obratu EU od mírového projektu. Militarizace EU, naplánovaná nejprve na papíře, se postupně rozvíjela prostřednictvím konkrétních kroků a politik, které jsme nastínili v předchozích kapitolách. Zde se budeme zabývat tím, jak tato skutečnost ohrožuje mír.

VOJENSKÉ VÝDAJE MAJÍ NEGATIVNÍ DOPAD NA MÍR A BEZPEČÍ

Jak bylo vysvětleno v kapitole 4, zvýšení vojenských výdajů v Evropě je výsledkem rozhodnutí jednotlivých států a také změn v rámci EU a NATO.

Namísto hodnocení vojenských výdajů jakožto „nákladů obětované příležitosti“ má EU obecně tendenci hovořit o celkové „efektivitě“, která nezohledňuje dopady jejích politik. Celkové náklady na omezování násilí prostřednictvím použití síly následně brání „mírovým možnostem“. Jinými slovy, peněžní, lidské a sociální zdroje nejsou využívány k zajištění mírového, pozitivního pokroku. Institut pro ekonomiku a mír v Sydney⁶⁶ odhadl ekonomický dopad násilí (včetně celkových světových vojenských výdajů) na 14,4 bilionu dolarů, což představuje 10,5 % světového HDP (1 895 dolarů na osobu na Zemi). Víme však, že alternativy k vojenským výdajům mají konkrétní pozitivní dopady pro všechny občany světa.⁶⁷

Je třeba zpochybnit mnohými předpokládaný pozitivní hospodářský dopad obranných opatření. Nedávné studie dospěly k závěru, že investice do vojenské sféry přinášejí nejnižší ekonomickou návratnost (z hlediska bohatství a vytvořených pracovních míst), nemluvě o jejich humanitárním a sociálním dopadu⁶⁸ (viz také kapitola 4).

Vojenské výdaje také nestimulují dlouhodobý růst. Akademický výzkum prokázal, že mají neutrální až negativní dopad na růst, neboť narušují produkci a akumulaci lidského kapitálu, snižují zdroje na výzkum a vývoj, posilují partikulární zájmy, zvyšují korupci a poškozují fiskální udržitelnost v důsledku rostoucího dluhu.⁶⁹ Stručně řečeno, sektor obrany je nefunkční.

Proto ani 186 miliard eur^{70*} vojenských výdajů v Evropě, ani EDF či jiné zdroje financování armády v EU nepřispívají k růstu. Vedou také k tomu, že je k dispozici méně zdrojů pro jiné oblasti.

To platí zejména pro rozpočty a personál EU, které jsou ve srovnání s národními zdroji omezené: každé euro z evropského rozpočtu vynaložené na armádu je ztra-

* USD podle údajů EDA za rok 2019, resp. 219,6 miliardy USD podle odhadů SIPRI.

ceným eurem, protože nebude použito na řešení vzájemně provázaných krizí v oblasti životního prostředí, klimatu a zdraví, které v současnosti představují nejnehavější hrozbu pro globální bezpečnost lidí.

Rozpočet EU a budoucí Plán obnovy by měly být využity k podpoře přesunu výroby do Evropy, zejména v klíčových odvětvích, jako je zdravotnické vybavení, obnovitelná energie a potravinová bezpečnost. Tím se nejen vytvoří pracovní místa (včetně přechodu pracovníků ze zbrojního průmyslu, jejichž vysoká kvalifikace je obzvláště důležitá a potřebná), ale také se posílí nezávislost EU na vnějších tlacích.

MILITARIZACE EU ZHORŠÍ CELOSVĚTOVÉ ZÁVODY VE ZBROJENÍ, KTERÉ NÁSLEDNĚ PODNÍTÍ KONFLIKTY A PORUŠOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV

Militarizace EU má také dopad na vývoz zbraní z evropských zemí, což je činnost, která postihuje především obyvatelstvo mimo EU, a proto by měla být posuzována s ohledem na proklamované hodnoty globálního míru a bezpečnosti.

Od roku 2015 schválily státy EU vývozní povolení* pro vojenské zboží do následujících 12 hlavních destinací: Saúdská Arábie (76 miliard eur), Egypt (75 miliard eur), Indie (68 miliard eur), Spojené arabské emiráty (62 miliard eur), Katar (46 miliard eur), Brazílie (22 miliard eur), Singapur (18 miliard eur), Kuvajt, Indonésie, Malajsie (16 miliard eur), Alžírsko (13 miliard eur) a Turecko (12 miliard eur).⁷¹

Pokud jde o skutečně dodané zboží, Saúdská Arábie (9,3 miliardy eur) je opět na prvním místě v seznamu destinací, kam bylo dodáno zboží v hodnotě přesahující 2 miliardy eur, následuje Egypt (7 miliard eur), Indie (5,2 miliardy eur), Katar (4,2 miliardy eur), Brazílie (3,3 miliardy eur), SAE (3 miliardy eur) a Turecko (2,7 miliardy eur).

Většina zemí z výše uvedeného seznamu se nachází v oblastech napětí a/nebo konfliktů (zejména válka v Jemenu) a/nebo se jedná o autoritářské režimy. Poskytování prostředků těmto vládám k provádění agresivní politiky nebo omezování demokratických svobod je zjevně v rozporu s deklarovanými základními zásadami Unie.

* Ne všechna vývozní povolení vedou ke skutečným dodávkám ve stejném roce. Dodávky mohou probíhat v průběhu několika let, obchody nemusí být uzavřeny nebo mohou být dokončeny pouze částečně. Proto se mohou údaje mezi povoleními a skutečnými dodávkami značně lišit. Nicméně údaje o vývozních povoleních jsou důležitým ukazatelem toho, kam vláda považuje vývoz zbraní za přijatelný.

Vývoz zbraní mohou povolit pouze členské státy EU. Měly by však při tom respektovat Společnou pozici EU z roku 2008 (nástupce kodexu chování z roku 1998) a jeho osm kritérií: stručně řečeno, neměly by vyvážet vojenské zboží, „které by mohlo být použito k vnitřní represí nebo mezinárodní agresi nebo přispět k regionální nestabilitě.“⁷² Opět však existuje jasný rozpor mezi zásadami deklarovanými na papíře a množstvím skutečných povolení, které členské státy udělují.

Evropský parlament pravidelně vyzývá k větší transparentnosti a dodržování kritérií Společné pozice, ale jeho stanoviska nejsou pro členské státy závazná a ty nadále upřednostňují vnitrostátní rozhodnutí ovlivněná zbrojním průmyslem, která se řídí jinými zásadami a hledisky, než jsou zásady a hlediska Společné pozice. V žádném případě si nenechají od Komise mluvit do schvalování vývozu zbraní, a to ani v případě, že jsou zbraně financovány z prostředků EU.

Snahou o zvýšení konkurenceschopnosti zbrojního průmyslu bude EDF podporovat evropský vývoz zbraní a celosvětové závody ve zbrojení.⁷³ Stejně tak program CBSD a EPF (financované členskými státy, ale přitom oficiální nástroje EU), protože oba poskytují další příležitost k vývozu vojenského vybavení (a jeho zaplacení v rámci CBSD), včetně smrtících zbraní v rámci Mírového nástroje.

MILITARIZACE EU PŘÍSPĚJE K TOMU, ŽE LIDÉ BUDOU NUCENI PRCHAT

72 /

Grafy⁷⁴ a analýzy⁷⁵ rovněž zdůrazňují souvislost mezi evropským vývozem zbraní a toky uprchlíků a vnitřně vysídlených osob. Povolování a provádění evropského vývozu zbraní je nezodpovědné, zatímco dodržování stávajících právních předpisů EU (výše zmíněná Společná pozice) je nedostatečné.

Členské státy EU vyvážejí zbraně do zemí, kde probíhají konflikty nebo dochází k napětí a kde se nachází značný počet uprchlíků a vysídlených osob; důkazy ukazují, že tento vývoz zhoršuje nebo udržuje ozbrojené násilí v některých zemích, což vede k vyššímu počtu uprchlíků a vysídlených osob nebo dokonce brání těmto obyvatelům v návratu do normálních životních podmínek.

Celý proces militarizace podporuje přijetí „bezpečnostního“ přístupu ke globálním výzvám a upřednostňuje pojetí „pevnost Evropa“ před snahou řešit mezinárodní problémy (viz kapitola 2).

ÚDAJNÝ „MÍROVÝ NÁSTROJ“ BUDE FINANCOVAT VÝVOZ ZBRANÍ A VOJENSKÉ INTERVENTENCE

Na konci roku 2020 dosáhly členské státy EU konečné dohody o velmi očekávaném EPF, který „bude financovat vnější akce s vojenskými nebo obrannými důsledky.“ Účelem je „rychle reagovat na krize a konflikty“ a „posílit postavení partnerských zemí“ s primárním zaměřením na Afriku, ale s budoucím globálním dopadem.⁷⁶ Fond bude mít celkový rozpočet 5 miliard eur, které budou vynaloženy během sedmi let, včetně kontroverzní možnosti „vycvičit a vybavit“ bezpečnostní síly v jižních zemích (viz níže).

EPF, který byl zřízen jako „mimorozpočtový“ nástroj, obchází smlouvy EU, podle nichž nelze rozpočet EU použít na dodávky zbraní mimo Unii. Mezi druhy zbraní, které lze potenciálně převádět v rámci EPF, patří ty, které často způsobují největší škody a u nichž je největší riziko zneužití v nestabilních podmínkách: ruční a lehké zbraně, munice, obrněná a dopravní vozidla.

Občanská společnost okamžitě vyjádřila obavy ohledně EPF:⁷⁷

- > Označení „Evropského mírového nástroje“ jako „mírového“ fondu je zavádějící, protože z tohoto fondu bude financován vojenský výcvik a vybavení, včetně případného poskytnutí smrtícího vybavení. I když je zapojení bezpečnostních aktérů do činností zaměřených na budování míru důležité pro řešení konfliktů, ne všechny bezpečnostní a obranné činnosti vedou ke zlepšení výsledků v oblasti míru, spravedlnosti a rozvoje. Některé složky navrhovaného EPF jsou pro EU nevyzkoušenými oblastmi a návrh dostatečně nezmiňuje závažná rizika spojená s jejich prováděním.
- > Není jasné, jak EPF posílí schopnost EU uplatňovat pozitivní vliv ve světě. Jak bude poskytování zbraní a munice, financování platů vojáků nebo posilování bojových schopností armád třetích zemí předcházet konfliktům a ukončovat je? Výzkumy ukazují, že rizika spojená s tímto přístupem jsou vysoká: tento typ vojenské pomoci může poškodit mír a rozvoj a jen zřídka dosahuje zamýšleného zlepšení. Často neřeší základní příčiny konfliktů a může být naopak kontraproduktivní, což vede k nezamýšleným důsledkům, jako je násilné potlačování mírových akcí občanské společnosti, prohlubování beztrestnosti vojenských sil, zvyšování korupce a podněcování vojensky podporovaného násilí a konfliktů.

Existuje vážné riziko, že mírový nástroj bude využíván spíše k prosazování zájmů členských států EU a k tomu, aby jejich průmysl získal podíly na trhu, kam budou moci v budoucnu vyvážet, než k zajištění skutečné bezpečnosti obyvatelstva v krizových oblastech. Existuje mnoho příkladů, kdy byla vojenská pomoc v minulosti využita k prosazování evropských geopolitických zájmů namísto podpory potřeb bezpečí pro ohrožené lidi.⁷⁸

MILITARIZACE EU JIŽ NYNÍ STAVÍ MÍROVOU ČINNOST EU NA OKRAJ ZÁJMU A DÁLE JI OHROŽÍ

Vytvoření plnohodnotného EDF nebo takzvaného „Evropského mírového nástroje“ jde nad rámec poskytování dodatečných finančních prostředků armádě: otevírá nové oblasti spolupráce, jejichž legitimita a přínos k cílům Smlouvy o EU („podporovat mír, jeho hodnoty a blahobyt jeho národů“) jsou velmi sporné. Dalším problémem, který se bude v příštích letech stupňovat, je nezacílené přesměrování civilních prostředků.

Od roku 2021 v rámci nového nástroje „globální pomoci“ NDICI,* již nebudou přidělovány předem stanovené částky na dlouhodobě zavedené priority vnější pomoci EU, jako jsou lidská práva a demokracie, podpora aktérů občanské společnosti, mír a stabilita. Bez stropů pro nové hlavní priority vnější pomoci EU, migraci a „bezpečnost pro rozvoj,“** se aktéři občanské společnosti obávají, že „bezpečnost“ bude v NDICI velmi prominentní na úkor tradičních mírových a rozvojových programů, přestože právě tyto programy tradičně umožňovaly EU významně přispívat ke zlepšení situace, zejména v nestabilních státech nebo autoritářských režimech.

Všechny zde uvedené otázky směřují k tomu, že Unie musí v budoucnu zvolit: buď se může stát „měkkou mocností“ založenou na demokracii a lidských právech, nebo může začít budovat formu „tvrdé moci“, která upřednostňuje tvrdou bezpečnost před globální bezpečím. Používání jak měkké, tak tvrdé síly je v rozporu a nepředstavuje účinnou cestou k míru. Zdroje navíc nejsou neomezené, ale vojenská cesta je z krátkodobého hlediska snazší a populárnější, přestože není

* Oddělené tematické nástroje byly sloučeny do jednoho velkého nástroje nazvaného Nástroj sousedství, rozvoje a mezinárodní spolupráce (NDICI).

** Pokračování programu CBDSD pro výcvik a vybavení bezpečnostních a vojenských sil v nestabilních státech.

účinná. Se zvýšenou vojenskou silou ztratí EU zájem vážně podporovat mírové předcházení konfliktům a jejich řešení.

To se projevuje jak na mezinárodní úrovni (peníze z EDF zrychlí závody ve zbrojení s USA, Ruskem a Čínou), tak na místní úrovni, pokud vezmeme v úvahu dopady podněcování násilí a konfliktů a nezapomeneme na měnící se spojení a přesměrování dodávek zbraní nechtěnými aktéry (včetně teroristických skupin), které by mohly být použity i proti evropským zemím. Militarizace EU zvyšuje riziko spirály nejistoty, která způsobuje, že nejen možní soupeři, ale dokonce i její vlastní vnitřní členové čelí „bezpečnostnímu dilematu,“⁷⁹ které podporuje vojenské výdaje a větší nákupy zbraní.

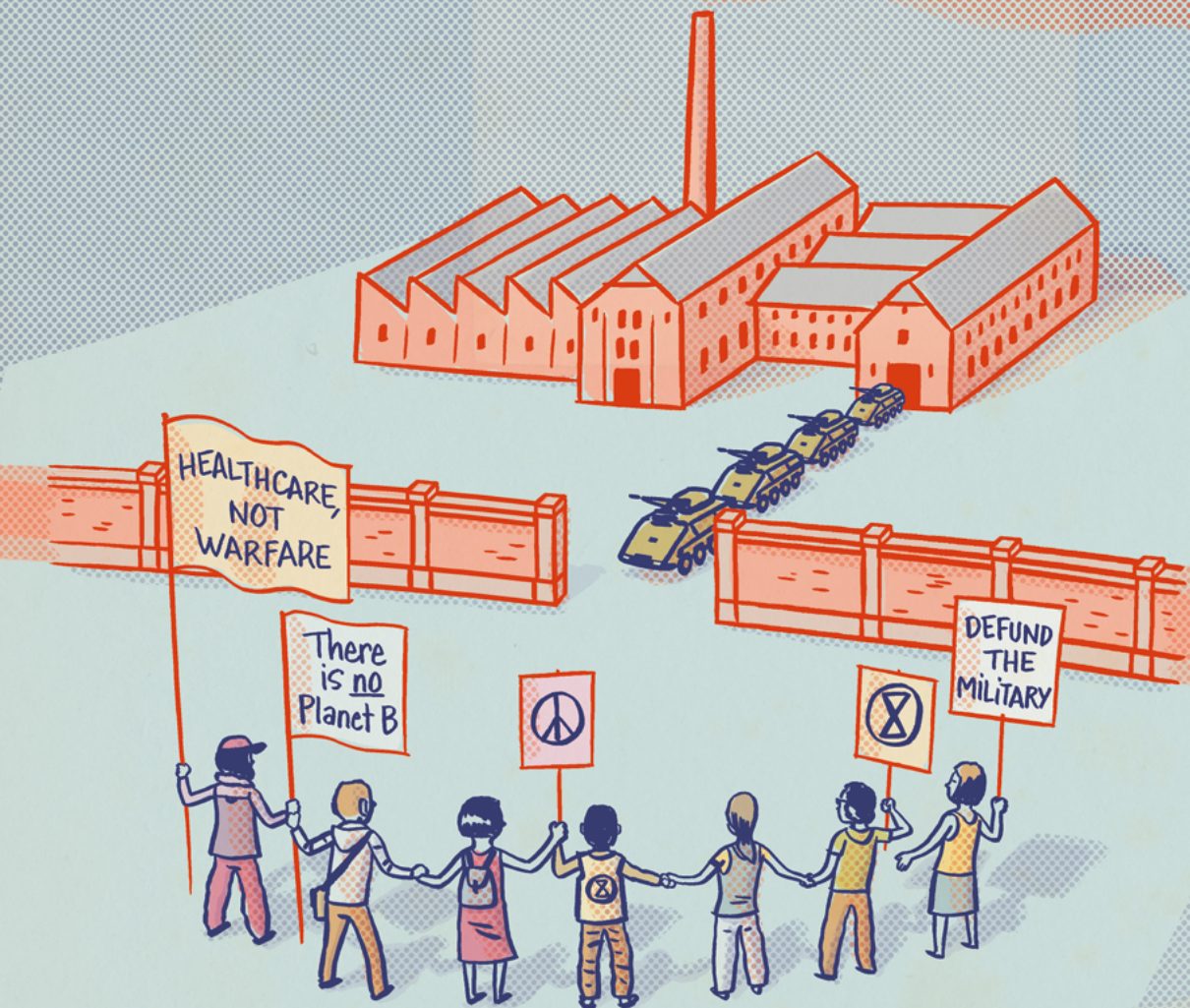
Často se tvrdí, že díky novým vojenským schopnostem se EU bude moci zapojit do sporů, aby zastavila nejhorší zneužívání, a dokonce ukončila války. Skutečnost je však taková, že čím více aktérů je do konfliktu zapojeno, tím obtížnější je dosáhnout životaschopného řešení. Navíc bude méně zdrojů věnováno na podporu mírových řešení napětí a konfliktů a na řešení základních příčin konfliktů, jako jsou hrozby pro životní prostředí (změna klimatu, přístup k vodě), přístup k půdě a potravinové bezpečnosti, chudoba a extrémní nerovnosti, korupce a špatná správa věcí veřejných.

Šíření zbraní a vysoké vojenské výdaje také zvyšují tendenci hledat vojenská řešení nevojenských problémů jako způsob, jak zpětně ospravedlnit vynaložené obrovské investice, a to na úkor účinné diplomacie a spolupráce při řešení základních příčin.

Posilování vojenské přítomnosti v zahraničí i prodej zbraní do mnoha destinací (často protichůdným stranám téhož konfliktu nebo napětí) oslabuje potenciální roli EU jako důvěryhodného prostředníka nebo předního nositele diplomacie. Mírová řešení a možnosti nelze prosazovat, pokud jsou konflikty podněcovány zbraněmi nebo pokud dochází k intervencím prostřednictvím vojenských misí. Veškeré zdroje, ať už unijní, nebo národní, by se místo toho měly soustředit na řešení základních příčin konfliktů, včetně klimatické krize jako faktoru, který celou situaci ještě zhoršuje.

**EVROPANÉ ZA MÍR
JINÁ PODOBA
EVROPSKÉ
BEZPEČNOSTI JE
MOŽNÁ**

6

Zdravotní péče,
Planeta B neexistuje,
Defundovat armádu

EU se v oblasti bezpečnosti řídila tradičním vojenským přístupem založeným na přísloví si vis pacem, para bellum („Chceš-li mír, připravuj se na válku“), který se ukázal jako chybný. Historie ukázala, že na války je třeba se připravovat, což znamená, že bez přípravy není válka možná. EU a její členové se rozhodli zintenzívnit přípravu na válku na evropském území, na svých hranicích i v zámoří.

V roce 2019 byl zaznamenán nejvyšší počet ozbrojených konfliktů v jednom roce od období po roce 1946.⁸⁰

Jen v tomto roce došlo k více než 150 000 úmrtí v bojích.⁸¹ Některé z těchto konfliktů se nacházejí v těsné blízkosti evropských hranic nebo se jich Evropa účastní (válka v Sýrii si vyžádala nejméně 384 000 životů,⁸² v Jemenu 233 000 životů⁸³). Další oběti byly nuceny opustit svou vlast, aby unikly válce: podle UNHCR bylo v roce 2019 nuceně vysídleno 79,5 milionu lidí.⁸⁴ Příčinou všeho tohoto utrpení jsou války, v nichž EU a její členské státy hrají roli, ať už prostřednictvím vojenských operací v terénu, nebo poskytováním zbraní a vojenské podpory bojujícím stranám. V roce 2018 směřovalo nejméně 22 % evropského vývozu zbraní do zemí v ozbrojeném konfliktu a 25 % do zemí v napětí.⁸⁵ EU a její členské státy přispívají ke stále většímu vyzbrojování světa a zároveň se s velkými armádami a zbrojařskými firmami sami militarizují.

OD VOJENSKÉ BEZPEČNOSTI K MÍRU A BEZPEČNOSTI ZAMĚŘENÉ NA ČLOVĚKA

Pandemie COVID-19 ukázala, že armádu lze využít i k nevojenským úkolům, jako je úklid domovů důchodců, přeprava nemocných nebo hlídkování v ulicích, což jsou úkoly, které jsou pro mnoho lidí skutečně důležité. Je však třeba říci, že to již dávno vědí bezpečnostní experti EU, kteří v Mogheriniové globální strategii⁸⁶ identifikovali hlavní hrozby pro EU: terorismus a násilný extremismus, šíření zbraní a kontrola zbrojení, kybernetická bezpečnost, počítačová kriminalita, strategická komunikace, technologická rizika, energetická a jaderná bezpečnost, konflikty a násilí ve státech se sociální nestabilitou, nadnárodní a organizovaný zločin, hospodářská krize, námořní bezpečnost, změna klimatu, nelegální migrační toky a správa vnějších hranic, pandemie a epidemie, chudoba a nerovnost, porušování lidských práv, hybridní hrozby, změny v ekonomické rovnováze sil, globalizace a vzájemná závislost.

Vojenské reakce nejsou nikdy vhodným způsobem řešení těchto hrozeb, protože taková reakce pouze způsobuje další problémy nebo řeší pouze příznaky (pokud vůbec), nikoliv základní příčiny.

HROZBY A RIZIKA

HROZBY A RIZIKA IDENTIFIKOVANÁ EU	EXISTUJÍCÍ VOJENSKÉ REAKCE	PŘÍKLADY MOŽNÝCH MÍROVÝCH BEZPEČNOSTNÍCH POLITIK
Terorismus a násilný extremismus	Částečně využíváné, vedou k dalšímu terorismu (globální válka s terorem, ISIS)	Interkulturalita a integrace, rozvojová spolupráce, policejní a soudní vyšetřování
Šíření zbraní hromadného ničení	V Iráku byla užita vojenská síla na základě falešných tvrzení o existenci zbraní hromadného ničení a vedlo to ke vzniku nové hrozby (terorismus ISIS)	Multilaterální spolupráce, smlouvy o odzbrojení
Kybernetická bezpečnost	Žádné	Policejní a IT experti
Energetická bezpečnost	Vojenské síly využité k získání přístupu k ropě a plynu, jako v případě války v Iráku a Libyi	Obnovitelné energie, mezinárodní spolupráce se zeměmi, z kterých pochází fosilní paliva
Organizovaný zločin	Žádné	Policejní a soudní vyšetřování
Námořní bezpečnost	Protipirátské operace válečných lodí v Somálsku	Rozvojová spolupráce, humanitární pomoc, záchranné hlídky
Klimatická změna	Začínají přípravy na budoucí „klimatické války“ (Plán EU v oblasti klimatu a obrany)	Redukce emisí CO2, mezinárodní spolupráce, multilaterální dohody, zelená energie
Cesty nezákonné migrace a ochrana vnějších hranic	Frontex, militarizovaná agentura zapojená do námořních vojenských operací EU a NATO, které nutí migrující z humanitárních a sociálních důvodů k riskování života na méně bezpečných trasách	Záchranné mise, bezpečné trasy pro migraci, přijímání uprchlíků, integrační politiky pro nové příchozí, boj proti příčinám migrace

HROZBY A RIZIKA IDENTIFIKOVANÁ EU	EXISTUJÍCÍ VOJENSKÉ REAKCE	PŘÍKLADY MOŽNÝCH MÍROVÝCH BEZPEČNOSTNÍCH POLITIK
Ekonomická krize	Žádné	Sociální služby, veřejné služby, politiky snižování nezaměstnanosti
Ozbrojené konflikty, slabé nebo zhroucené státy	Členské státy EU nabízejí vojenskou podporu a finance stranám konfliktu jako je v Libyi, což prodlužuje konflikt, vývoz zbraní	Mírové dohody, vyjednávání, mediace, humanitární akce, spolupráce
Pandemie a epidemie	Částečné využívání vojenských zdrojů k boji proti pandemii	Posilování veřejného zdravotního systému, dostupnost vakcín, zdravotnický výzkum a vývoj
Chudoba a nerovnost	Žádné	Udržitelný rozvoj, dostupné bydlení
Porušování lidských práv/	Žádné	Ochrana obránců lidských práv, monitorování dopadu činnosti evropských firem na lidská práva
Změna v ekonomické rovnováze sil: globalizace a vzájemná závislost	Vojenská odpověď může existovat, podřízení EU pod NATO s vojenskými misemi v oblastech jako jsou baltské státy, což nepomáhá deeskalaci napětí mezi Ruskem a Evropou	Diplomacie, mezinárodní organizace pro spolupráci v oblasti financí, ekonomiky a politiky, spravedlivé obchodní dohody, demokratické mechanismy kontroly zdola k prosazení protihegemonické globalizace založené na solidaritě a globální spravedlnosti

Mnohé z těchto hrozeb jsou hybridní, například kybernetické útoky na kritické informační systémy, narušení kritických služeb, jako jsou dodávky energie nebo finanční služby, podkopání důvěry veřejnosti ve vládní instituce nebo prohloubení sociálních rozdílů.⁸⁷ Jak lze na hybridní hrozby reagovat pomocí armády? Jak nám militarizace pomůže reagovat na hrozby nebo identifikovaná rizika, jako je klimatická krize nebo pandemie? Vojenské reakce nám nemohou zajistit větší bezpečnost a ani ji nezajistí.

Je třeba vypracovat odlišnou mírovou a bezpečnostní strategii EU, která by spojila úsilí všech, občanské společnosti, politiků a vlád:

- > Musíme přehodnotit typ bezpečnosti, kterou chceme pro Evropu, a přejít na koncept bezpečnosti založený na míru a bezpečnosti zaměřené na člověka. Musíme zapojit kritické myšlení, abychom vytvořili nový bezpečnostní příběh z pacifistické, ekologické a feministické perspektivy. EU musí přejít od kultury obrany ke kultuře míru.
- > Politika EU v oblasti míru a bezpečnosti se musí změnit. Je načase zrušit všechny militarizované politiky zaměřené na podporu zbrojních společností a opustit cestu militarizace, aby se EU stala globálním hráčem na poli míru, multilateralismu a mezinárodního práva.
- > Je načase přejít k bezpečnosti zaměřené na člověka, feministickým teoriím bezpečnosti a perspektivám kultury míru, které do centra bezpečnostních opatření staví člověka, přírodu a péči o životy druhých, na rozdíl od vojenské bezpečnosti, jejímž hlavním cílem je zachovat status quo, i když je nerovný, násilný a nespravedlivý.

„Podle americké RAND Corporation ve 43 % případů přestaly teroristické organizace existovat, protože byly úspěšně integrovány do formálního politického procesu (...) jen 7 % teroristických skupin je úspěšně zlikvidováno vojenským tažením.“

Indefensible. Seven Myths That Sustain The Global Arms Trade.
Paul Holden et al., 2016, str. 34

SI VIS PACEM, PARA PACEM: OD TVRDÉ K MĚKKÉ A MÍROVÉ MOCI

Pro zbrojní průmysl je svět plný ozbrojených konfliktů, s neustálými závody ve zbrojení, kde se všichni připravují na válku „dobrým scénářem“, protože z toho má prospěch. Ještě „lepším scénářem“ je zapojení členských států do vojenských operací v zahraničí. Nejlepší budoucností pro bezpečnostní průmysl EU je však mít novou armádu, kterou bude vyzbrojovat – hypotetickou evropskou armádu, která je spojena s konceptem vojenské strategické autonomie Evropy.

Možnost vytvoření evropské armády se dostala na pořad dne poté, co francouzský prezident Macron v roce 2017 a německá kancléřka Merkelová v roce 2018 vyzvali k vytvoření společného evropského vojenského projektu. Tato armáda by nenahradila národní armády, neboť žádný stát v EU není ochoten přijít o takový zdroj (vnitřní i vnější) moci. Taková další armáda by byla „relevantní“ pro provádění kontroverzních misí, které nejsou na národní úrovni snadno přijatelné, a oslabil by odpovědnost jednotlivých členských států vůči nasazeným vojákům a škodám způsobeným tamnímu obyvatelstvu.

Je čas na změnu u kormidla, zrušení vojenských ambicí a přesun zdrojů na mírové priority; je čas na hlubokou změnu politik EU, které jsou jádrem její militarizace:

- > Vojenské operace jako EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině, EU NAVFOR Atalanta, EUTM Somálsko, EUTM Mali, EUTM Středoafrická republika musí být přeměněny na skutečné mírotvorné mise, včetně humanitární pomoci, projektů rozvojové spolupráce, podpory lidských práv a pomoci při posilování demokracie. Musí je provádět civilní mise EU a důvěryhodné nevládní organizace.
- > Zbrojní průmysl a jeho vysoce kvalifikovaná pracovní síla by měly přejít na civilní výrobu a pomoci vyvinout technologie potřebné k odvrácení klimatického kolapsu. Kromě toho je levnější a efektivnější investovat do zdravotnictví, vzdělávání, bydlení a zaměstnanosti mladých lidí a dalších lidských potřeb, které je v Evropě stále třeba uspokojovat.⁸⁸
- > Členské státy EU musí upustit od vývozu zbraní jako nástroje zahraničních vztahů a způsobu pohánění ekonomiky, protože vytváří začarovaný kruh násilí-nebezpečí-militarizace, který prospívá pouze ziskovým maržím zbrojařských společností. Je třeba dodržovat Společný stanovisko EU z roku 2008, které definuje společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vybavení,⁸⁹ a následně zastavit veškerý vývoz zbraní z EU.

- > EU musí přesunout výdaje na výzkum vojenského průmyslu do projektů, které vyvíjejí nenásilné způsoby řešení konfliktů a jejich předcházení. Zaměří se na lidské dovednosti a zdroje, ne na řešení založená na technologiích.

EU musí přijmout mírovou perspektivu všech svých vnějších akcí, založenou výhradně na měkké diplomacii, multilateralismu a spolupráci, protože to jsou nejúčinnější způsoby budování bezpečnějšího světa a bezpečnější Evropy.

Diplomacie funguje lépe než vojenské odstrašování, aby se zabránilo válce; aktivní podpora mírových procesů a řešení konfliktů je účinnější při vytváření spojenectví mezi státy. Podpora humanitárního odzbrojení a odstranění zbraní hromadného ničení prostřednictvím mnohostranných a dvoustranných dohod snižuje pravděpodobnost hrozby války.

„Výzkum ukazuje, že v posledních 35 letech 77 % násilných konfliktů skončilo mírovou dohodou, zatímco jen 16,4 % skončilo vojenským vítězstvím.“

Building Peace Together, a practical resource
Quaker Council for European Affairs, 2018, str. 2

OBČANÉ EU SE ANGAŽUJÍ ZA MÍR

84 /

V Ústavě UNESCO se uvádí, „protože války začínají v lidských myslích, musí být obrana míru budována v lidských myslích.“ Podobně platí: protože války, militarizace a sekuritizace se rodí v myslích lidí nebo jsou do nich vštěpovány, je třeba právě v myslích lidí vybudovat hradby bezpečnosti založené na míru. To se děje zpochybňováním militarizované bezpečnosti, která je dnes v Evropě dominantním narativem.

- > Přidejte se k místním nebo národním mírovým organizacím a zapojte se do mírového hnutí. V Evropě existují nejrůznější mírové skupiny, které navrhuji odzbrojenou, demilitarizovanou a nenásilnou společnost. Připojte se k hnutí proti jaderným zbraním, ke skupině proti vývozu zbraní, ke kampani za snížení vojenských výdajů nebo za zastavení zabijáckých robotů, ke skupině propagující a praktikující nenásilí nebo ke sdružení mírových pedagogů. Proč se nepřipojit k hnutím proti vojenským základnám, válce a NATO nebo se nepropojit s dalšími sociálními hnutími za globální spravedlnost a lidská práva, bojujícími proti patriarchátu, rasismu a klimatickým změnám, a všemi druhy mírového aktivismu, které jsou úzce propojeny s bojem za mír?

- > Vlády a politici musí cítit tlak občanské společnosti. Sociální hnutí potřebují zdroje na obhajobu zájmů, aby vytvořily protiváhu vojenským a bezpečnostním lobby, které mají četné kanceláře a zaměstnance, aby ovlivňovaly instituce EU za účelem vlastního zisku a prospěchu. Mírová hnutí mohou vyvíjet tlak na moc prostřednictvím místních mírových organizací a mírových sítí, jako je například International Peace Bureau (Mezinárodní mírová kancelář), European Network Against Arms Trade (Evropská síť proti obchodu se zbraněmi) nebo Pax Christi a stovky dalších národních pacifistických, nenásilných a antimilitaristických hnutí, sítí a organizací.
- > Musíme se postavit těm, kdo prosazují militaristický přístup, zjistit, kdo jsou, a pochopit jejich zájmy. Čeho chtějí zbrojní společnosti dosáhnout? Maximalizovat ekonomický zisk. Zbrojní společnosti usilovně pracují, aby získaly klienty (tj. vlády), a jejich příjmy jsou veřejné peníze. Můžeme se jim postavit, chodit na schůze jejich akcionářů a odsuzovat jejich výrobky a jejich klienty, bránit veletrhům zbraní a blokovat přístavy, aby lodě se zbraněmi a municí neopouštěly evropské břehy atd.
- > Lobbování občanské společnosti znamená také vypracovávání kritických zpráv z mírové perspektivy se sociálními hnutími a kampaněmi. Například:
 - Kampaň **Stop the War** (Stop válce) za novou, nezávislou zahraniční politiku založenou na spolupráci a diplomacii.
 - **No to War – no to NATO** (Ne válce – ne NATO) je mezinárodní síť, která organizuje akce proti NATO a protesty proti agresivní vojenské a jaderné politice NATO.
 - **Global Campaign on Military Spending** (Globální kampaň proti vojenským výdajům) je mezinárodní kampaň, jejímž cílem je zvýšit povědomí o vojenských výdajích a změnit diskurz o nich jako prostředek k jejich podstatnému snížení na celém světě.
 - **Control Arms** (Kontrola zbraní) je mezinárodní kampaň, která požaduje uzavření mezinárodní smlouvy o obchodu se zbraněmi (ATT), která by zastavila transfery zbraní.
 - **War starts Here – Let's stop it here** (Válka začíná tady - zastavme ji tady) organizuje antimilitaristické akce v rámci kampaně War Resisters' International (Mezinárodní odpůrci války), jejímž cílem je identifikovat a zablokovat válečnou infrastrukturu.

- Pravidelně zveřejňovaná zpráva **Don't bank on the Bomb** (Nefinancujte bomby) obsahuje informace o soukromých společnostech, které se podílejí na výrobě jaderných zbraní, a o jejich finančnících.
 - **International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (ICAN)** je mezinárodní kampaň za zákaz a odstranění jaderných zbraní a za stigmatizaci jejich výroby, používání a prodeje.
- > Informujte se, ale ujistěte se, že se obracíte na zdroje, kterým můžete důvěřovat. V prosazování bezpečnosti založené na výrobě dalších zbraní a tvrzení, že to přinese větší bezpečnost a mír je vnitřní rozpor. Řekněte ostatním, co se děje na úrovni EU, buďte důvěryhodným poslem, buďte transparentní a čestní, obhajujte své hodnoty. Buďte hrdí na svůj pacifismus, feminismus, environmentalismus atd. Neskrývejte svůj záměr vytvořit lepší svět pro všechny.

ZÁVĚR

Vývoj, který jsme popsali v tomto dokumentu, je součástí záměrného procesu vedeného Evropskou komisí a Radou a odsouhlaseného většinou konečných rozhodovacích orgánů, tj. Evropským parlamentem a vládami členských států. Součástí jejich cílů bylo poskytnout vyspělou výzbroj a vojenské vybavení členským státům EU i mimo ni. Cílem mezivládních iniciativ v rámci EDA a PESCO je rovněž posílit operační kapacity členských států. Je to zdůvodňováno hrozbami pro naši bezpečnost a „existenční potřebou“ tvrdé síly EU a „EU, která chrání [...] a brání.“⁹⁰

Zbrojní a bezpečnostní průmysl hrál klíčovou roli při vytváření, rozvoji a významu vojenské a bezpečnostní politiky EU. Militarizace EU byla podporována intenzivním využíváním think tanků, lobbistů a takzvaných „odborníků“ spojených s bezpečnostním byznysem ze strany tohoto průmyslu, přičemž byla ochotně přijímána politika z institucí EU a členských států.

Tento proces ukazuje, že EU se připravuje na válku na politické, průmyslové i materiální úrovni a připravuje se na jakoukoli formu konfliktů, které v budoucnu nastanou. EU přispívá k výraznému zvýšení vojenských výdajů a k eskalaci globálních závodů ve zbrojení, což je posun, který pravděpodobně odsouvá na vedlejší kolej podporu EU alternativnímu budování míru a boji proti základním příčinám konfliktů.

87

EDF dokonale ilustruje změnu paradigmatu EU. Poprvé v historii EU vyčleňuje rozpočet Společenství na vojenské účely, což může vést k přesměrování miliard eur na vojenský výzkum a vývoj a další militarizované bezpečnostní politiky EU. To povede pouze ke dvěma dystopickým scénářům na obzoru – prvnímu, v němž se věří, že vytvoření vojenské pevnosti zajistí větší bezpečnost evropských občanů, a druhému, v němž existuje plně vybavená nová armáda, pravděpodobně pro mise nepřijatelné pro veřejné mínění, to vše s pomocí drastického zvýšení vojenských výdajů (až na 2 % HDP na úrovni EU). Tato „tvrdá síla“ EU založí svůj globální vliv na vývozu zbraní a vojenské přítomnosti po celém světě, čímž vytvoří nepřekonatelný budoucí trh pro výrobky a služby evropského vojenského a bezpečnostního komplexu.

Chce se však EU skutečně stát globální vojenskou mocností spolu s USA, Čínou a případně Ruskem? Kde by pak zůstal globální Jih? EU dosud často hrála roli moderátora mezi soupeřícími velmocemi. Tato jedinečná evropská role by neměla

podléhat tlakům vojensko-průmyslového komplexu ani zájmům globální ekonomiky založené na těžbě a nekonečné výrobě a spotřebě. Společné globální výzvy, jako je změna klimatu a pandemie COVID-19, ohrožují všechny země a lze je řešit pouze globální spoluprací, nikoliv soupeřením mocenských bloků. Potřebuje-li EU globální strategii, právě to se musí stát výchozím bodem.

Vývoz zbraní z členských států EU podporuje konflikty, které nutí lidi k tomu, že prchají ze svých domovů. Uprchlíci, kteří dosáhnou evropských hranic, narazí na militarizované zdi, a zachází se s nimi jako s nepřáteli na bitevním poli. EU podporuje hraniční politiku, která ohrožuje životy nevinných lidí hledajících lepší život. Svět se stává méně bezpečným díky militarizované EU, která nedokáže zmírnit napětí nebo řešit konflikty vojenskými prostředky.

EU se musí odklonit od tradičního vojenského přístupu k bezpečnosti, z něhož těží pouze zbrojní a bezpečnostní společnosti. Jedná se o bezpečnostní koncepci založenou na přípravě na válku namísto přípravy na mír. EU musí zvolit bezpečnost zaměřenou na člověka, která nahradí chybné sekuritizační paradigma. Vojenské reakce nejsou účinné ani efektivní pro řešení hrozeb, které ohrožují bezpečnost lidí. Musíme přehodnotit, jakou formu bezpečnosti pro Evropu skutečně chceme. Musíme vytvořit nový evropská bezpečnostní příběh, který bude feministický, ekologický, antirasistický, antikapitalistický a pacifistický.

Nemilitarizovanou EU by měli budovat občané, včetně mladé generace, zapojení do mírových hnutí na místní i evropské úrovni, do boje proti válce, šíření zbraní, rasismu a patriarchátu, kteří se postaví obchodníkům se zbraněmi a autoritářským režimům a budou požadovat globální a klimatickou spravedlnost. EU pro mír znamená přípravu na mír a jeho nastolení, a nakonec volbu cesty solidarity.

SLOVNÍČEK

AI	Artificial Intelligence – umělá inteligence
ASD	AeroSpace and Defence Industries Association of Europe – Evropské sdružení leteckého a obranného průmyslu
ARES	Armament Industry European Research Group – Evropská výzkumná skupina pro zbrojní průmysl
ATT	Arms Trade Treaty – Smlouva o obchodu se zbraněmi
BLOS	Beyond Line of Sight – za hranicí viditelnosti
CARD	Coodrinated Annual Review on Defence – Koordinovaný každoročního přezkumu v oblasti obrany
CEO	Corporate Europe Observatory – Pozorovatelna korporátní Evropy (nezisková organizace)
CEO's	Generální, výkonný(á) ředitel(ka)
CBSD	Capacity Building in support of Security and Development – Budování kapacit na podporu bezpečnosti a rozvoje
CFSP	Common Foreign and Security Policy – Společná zahraniční a bezpečnostní politika
CSDP	Common Security and Defence Policy – Společná bezpečnostní a obranná politika
DG DEFIS	Directorate-General for Defence Industry and Space – Generální ředitelství pro obranný průmysl a vesmír
DG GROW	Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs – Generální ředitelství pro vnitřní trh, průmysl, podnikání a malé a střední podniky
EADS	European Aeronautic Defence and Space Company – Evropská společnost pro leteckou a vesmírnou obranu
EC	European Commission – Evropská komise
EDA	European Defence Agency – Evropská obranná agentura

EDF	European Defence Fund – Evropský obranný fond
EDIDP	European Defence Industry Development Programme – Evropský program rozvoje obranného průmyslu
EDIG	European Defence Industries Group – Evropská skupina obranného průmyslu
EEAS	European External Action Service – Evropská služba pro vnější činnost
EOS	European Organisation for Security – Evropská organizace pro bezpečnost
EP	European Parliament – Evropský parlament
EPF	European Peace Facility – Evropský mírový nástroj
EU	Evropská unie
EU HR/VP	EU High Representative for Foreign Affairs and Security Policy/ Vice-President of the European Commission – Vysoký/á představitel/ka EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku / místopředseda/místopředsedkyně Evropské komise
EUBAM	EU Border Assistance Mission – Mise EU pro pomoc na hranicích
EUFOR	European Union Force – Síly Evropské unie
EUMC	EU Military Committee – Vojenský výbor EU
EUMS	EU Military Staff – Vojenský štáb EU
EUNAVFOR	EU Naval Force - Námořní síly EU
EUTM	EU Training Mission – Vzdělávací mise EU
FCAS	Future Combat Air System – Budoucí bojový letecký systém
HDP	Hrubý domácí produkt
IRIS	French Institute for International and Strategic Affairs – Francouzský institut pro mezinárodní a strategické záležitosti
ITRE	EP Committee on Industry, Research and Energy – Výbor EP pro průmysl, výzkum a energetiku

MALE RPAS	Medium Altitude Long Endurance Remotely Piloted Aircraft System – Dálkově řízený letecký systém pro střední výšky a dlouhou výdrž
MEP	Member of the European Parliament – Poslanec/poslankyně Evropského parlamentu
MPCC	Military Planning and Conduct Capability – Schopnost vojenského plánování a vedení
NATO	North Atlantic Treaty organisation – Organizace Severoatlantické smlouvy
NDICI	Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Nástroj sousedství, rozvoje a mezinárodní spolupráce
PADR	Preparatory Action on Defence Research – Přípravná akce pro obranný výzkum
PASR	Preparatory Action on Security Research – Přípravná akce pro bezpečnostní výzkum
PESCO	Permanent Structured Cooperation – Stálá strukturovaná spolupráce
PSC	Political and Security Committee of the Council – Politický a bezpečnostní výbor Rady
R&D	Research and Development - Výzkum a vývoj
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute – Stockholmský mezinárodní institut pro výzkum míru
TEU	Treaty on European Union – Smlouva o Evropské unii
SAE	Spojené arabské emiráty
UK	United Kingdom – Spojené království
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizace OSN pro vzdělávání, vědu a kulturu
UNHCR	United Nations Refugee Agency Agentura OSN pro uprchlíky
US	Spojené státy americké

DALŠÍ ČTENÍ

O EVROPSKÉM OBRANNÉM FONDU A MILITARIZACI EU

Isbister Roy / Slijper, Frank (2021). Weapons for peace? What to expect in 2021 from the EU's new 'peace facility'. Dostupné na www.forumarmstrade.org/blog/weapons-for-peace-what-to-expect-in-2021-from-the-eus-new-peace-facility (květen 2022)

Quaker Council for European Affairs (2021). Climate, Peace and Human Rights: Are European Policies Coherent? Dostupné na www.qcea.org/2021/04/report-on-climate-peace-and-human-rights (květen 2022).

Marishka, Christoph (2021). Artificial Intelligence in European Defence: Autonomous Armament? Dostupné na www.guengl.eu/issues/publications/artificial-intelligence-in-european-defence-autonomous-armament (květen 2022).

ENAAT (2020). Who profits from EU funding for military research and development? Dostupné na http://enaat.Org/wp-content/uploads/2020/10/EUdefFd_analysis_Flyer_2020_EN.pdf (květen 2022).

ENAAT (2019). What is the European Defence Fund. Dostupné na http://enaat.org/wp-content/uploads/2019/04/ENAAT-DefenceFund-Flyer_long-EN.pdf (květen 2022).

ENAAT (2019). All you want to know about the EU Defence Fund, and why this is not good for peace nor for jobs and growth. Dostupné na <http://enaat.org/eu-defence-fund> (květen 2022).

Fischer-Lescano, Andreas (2018). Legal Issues Relating to the Establishment of a European Defence Fund (EDF). Dostupné na <https://oezlem-alev-demirel.de/wp-content/uploads/2019/10/Expert-Report-on-Legal-Issues-Relating-to-the-Establishment-of-a-European-Defence-Fund-EDF-1.pdf> (květen 2022).

O LOBBY EVROPSKÉHO ZBROJNÍHO A BEZPEČNOSTNÍHO PRŮMYSLU

Douo, Myriam / Izuzquiza, Luisa / Silva, Margarida (2021). Lobbying Fortress Europe - The making of a border-industrial complex. Dostupné na <https://corporateeurope.org/en/lobbying-fortress-europe> (květen 2022).

Vranken, Bram (2017). Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy. Dostupné na www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf (květen 2022).

Corporate Europe Observatory (2011). Lobbying Warfare: The Arms Industry's Role in Building a Military Europe. Dostupné na <https://corporateeurope.org/en/2011/09/lobbying-warfare> (květen 2022)

O EVROPSKÉM VÝVOZU ZBRANÍ

Campaign Against Arms Trade (2021). EU Export Data Browser. Dostupné na <https://caat.org.uk/data/exports-eu> (květen 2022).

Centre Delàs, ECP and IDHC (2020). Arms trade, conflicts and human rights. Analysis of European arms exports to countries in armed conflict and human rights / 83 violations. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/informe-del-centro-delas-la-ecp-y-el-idhc-comercio-de-armas-conflictos-y-derechos-humanos-analisis-de-las-exportaciones-de-armas-europeas-a-paises-en-situacion-de-conflicto-armado-y-vulneraciones/?lang=en> (květen 2022).

Centre Delàs (2018). Interactive Map: European weapons and Refugees. Dostupné na www.centredelas.org/mapa-interactiu-armes-europees-i-refugiats/7lang-en (květen 2022).

Centre Delàs (2017). European arms that foster armed conflicts. Conflicts that cause refugees to flee. An analysis of arms exports from the European Union to countries with refugees or internally displaced persons 2003-14. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/informe-32-armas-europeas-que-alimentan-conflictos-conflictos-de-los-que-huyen-los-refugiados-analisis-de-las-exportaciones-de-armas-desde-la-union-europea-a-paises-en-conflicto-o-tension-con-refug/?lang=en> (květen 2022).

Holden, Paul (2017). Indefensible, Seven Myths that Sustain the Global Arms Trade. Dostupné na www.projectindefensible.org (květen 2022).

O VNĚJŠÍCH HRANICÍCH EU A AGENTUŘE FRONTEX

Akkerman, Mark (2021). Financing Border Wars: The border industry, its financiers and human rights. Dostupné na www.tni.org/en/financingborderwars (květen 2022).

Ruiz Benedicto, Ainhoa (2019). Guarding the Fortress. Frontex role in the militarisation and securitisation of migratory flows in the European Union. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/informe-40-custodiar-la-fortalesa-el-pa-per-de-frontex-en-la-militaritzacio-i-securititzacio-dels-fluxos-migratoris-a-la-un-io-europea/?lang=en> (květen 2022).

Transnational Institute, Stop Wapenhandel and Centre Delàs (2019). The Business of Building Walls. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/informe-del-transnational-institute-stop-wapenhandel-i-el-centre-delas-el-nego-ci-de-construir-murs/?lang=en> (květen 2022).

Ruiz Benedicto, Aihnoa / Brunet, Pere (2018). Building walls - Fear and securitization in the European Union. Dostupné na www.tni.org/en/publication/building-walls84 (květen 2022).

Akkerman, Mark (2016-2018). Border wars ,series'. Dostupné na www.tni.org/en/topic/border-wars (květen 2022).

O BEZPEČNOSTNÍM VÝZKUMU EU

Statewatch & the Transnational Institute (2017). Market Forces: the development of the EU security-industrial complex. Dostupné na www.statewatch.org/publications/reports-and-books/market-forces-the-development-of-the-eu-security-industrial-complex (květen 2022).

The Transnational Institute & Statewatch (2009). NeoConOpticon: The EU Security-Industrial Complex. Dostupné na www.statewatch.org/publications/reports-and-books/neoconopticon-the-eu-security-industrial-complex (květen 2022).

O MÍRU A ALTERNATIVÁCH NA ÚROVNI EU/GLOBÁLNÍ ÚROVNI

Calvo Rufanges, Jordi (ed.) (2021). Military Spending and Global Security - Humanitarian and Environmental Perspectives. Dostupné na www.routledge.com/Military-Spending-and-Global-Security-Humanitarian-and-Environmental-Perspectives/Rufanges/p/book/9780367493394 (květen 2022).

Calvo Rufanges, Jordi (coord.) (2019). Security policies for peace. Another security is possible and necessary. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/politicas-de-seguridad-para-la-paz-otra-seguridad-es-posible-y-necesaria/?lang=en> (květen 2022).

Quaker Council for European Affairs (2019). Peace education, making the case. Dostupné na www.qcea.org/wp-content/uploads/2019/01/Peace-Education-report.pdf (květen 2022).

Quaker Council for European Affairs (2018). Building Peace Together. Dostupné na www.qcea.org/2018/03/building-peace-together (květen 2022).

Campaign Against Arms Trade (2014). Arms to Renewables: Work for the Future. Dostupné na <https://caat.org.uk/resources/arms-to-renewables> (květen 2022).

AUTOŘI

AINHOA RUIZ

působí od roku 2014 jako výzkumná pracovnice v Centre Delàs d'Estudis per la Pau a specializuje se na militarizaci hranic. Předtím pracovala v Kolumbii s mladými lidmi z násilných skupin, byla aktivistkou v Palestině a angažovala se ve školství v Peru. Je spoluautorkou knihy „Building Walls. Policies of fear and securitization in the European Union“ (Centre Delàs, TNI, Stop Wapenhandel) a podílela se na řadě publikací, např. na knize „Security policies for peace. Another security is possible and necessary“ (Icaria a Centre Delàs for Peace Studies) a zprávy Centre Delàs o obchodu se zbraněmi a konfliktech.

Ainhoa má magisterský titul v oboru řízení ozbrojených a sociálních konfliktů a je doktorandkou v oboru mír, konflikty a rozvoj.

BRAM VRANKEN

je výzkumný pracovník a aktivista belgické mírové organizace Vredesactie. Je autorem zprávy „Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe's defence policy“, která se stala vlivnou po celé Evropě. Pravidelně přispívá do veřejné debaty psaním stanovisek pro evropská média na témata související s globálním obchodem se zbraněmi a obrannou politikou EU. Je jedním z autorů knihy „Military Spending and Global Security: Humanitarian and Environmental Perspectives“ (Routledge Studies in Defence and Peace Economics).

Bram je členem řídicí skupiny „Programu EU“ organizace ENAAT.

FRANCESCO VIGNARCA

působí více než patnáct let v oblasti míru a odzbrojení a nyní je koordinátorem kampaní nedávno založené organizace Rete Italiana Pace e Disarmo (od roku 2004 působil jako národní koordinátor bývalé organizace Rete Italiana per il Disarmo). Je držitelem magisterských titulů z astrofyziky a sociologie se zaměřením na lidský a sociální rozvoj. Je autorem mnoha knih o obchodu se zbraněmi a zbrojní výrobě, vojenských výdajích, otázkách míru a nenásilí a privatizaci válek.

Francesco je členem řídicí skupiny „Programu EU“ organizace ENAAT.

JORDI CALVO

získal doktorát v oboru mír, konflikty a rozvoj a zabývá se ekonomikou obrany, mírovou kulturou a odzbrojením. Je koordinátorem Centre Delàs d'Estudis per la Pau a přednáší o ozbrojených konfliktech, obranné ekonomice a spolupráci. Mezi jeho poslední publikace patří kniha „Security policies for peace. Another security is possible and necessary“ (Icaria a Centre Delàs for Peace Studies) a také „Military Spending and Global Security: Humanitarian and Environmental Perspectives“ (Routledge Studies in Defence and Peace Economics).

Jordi je členem řídicí skupiny „Programu EU“ organizace ENAAT.

LAËTITIA SÉDOU

je referentkou „Programu EU“ v Evropské síti proti obchodu se zbraněmi (ENAAT). Od roku 2016 sleduje zřízení Obranného fondu EU, který podporuje vojenský výzkum a vývoj nových nebo vylepšených zbraní, a zasazuje se proti financování zbrojního průmyslu ze strany EU. Pravidelně píše o Obranném fondu EU a militarizaci EU (názorové články, politické dokumenty, publikace ENAAT). Je jednou z autorek knihy „Military Spending and Global Security: Humanitarian and Environmental Perspectives“ (Routledge Studies in Defence and Peace Economics).

Laëtitia získala magisterský titul v oboru historie, evropské politiky a lidských práv.

WENDELA DE VRIES

je koordinátorkou a spoluzakladatelkou nezávislé nizozemské organizace Stop Wapenhandel, která se zabývá mírovým výzkumem a kampaněmi. Zabývá se vojenskou výrobou a obchodem se zbraněmi, klimatickou spravedlností a militarizací a alternativními narativy o bezpečnosti. Publikovala články o nizozemské a evropské politice vývozu zbraní, vztahu mezi zbrojní výrobou a rozpočty na obranu, klimatické spravedlnosti, genderu a válce.

Wendela získala magisterský titul v oboru mezinárodních politických vztahů a je členkou řídicí skupiny „Programu EU“ ENAAT.

POZNÁMKY

- 1 Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT> (květen 2022).
- 2 Článek 1b protokolu PESCO: „(b) mít schopnost nejpozději do roku 2010 poskytnout buď na národní úrovni, nebo jako součást mnohonárodních silových uskupení cílené bojové jednotky pro plánované mise [...]“. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12008M%2FPRO%2F10> (květen 2022).
- 3 Andrew Bickford, 2015. „Anthropology of Militaries and Militarisation“ v International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences. Dostupné na www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/militarization (květen 2022).
- 4 Barry Buzan, Ole Waever & Jaap de Wilde, 1998. „Security: A New Framework for Analysis“, Lynne Rienner Publishers Inc , str. 24-25.
- 5 Alter-EU, 2018. „Corporate Capture in Europe: When big business dominates policy making and threatens our rights“, str. 81. Dostupné na www.alter-eu.org/corporate-capture-in-europe-when-big-business-dominates-policy-making-and-threatens-our-right (květen 2022).
- 6 European Defence Agency, 2021. „Our History“. Dostupné na <https://eda.europa.eu/our-history/our-history.html> (květen 2022).
- 7 Tamtéž.
- 8 Corporate Europe Observatory, 2011. „Lobbying Warfare: The Arms Industry’s Role in Building a Military Europe“, str. 14. Dostupné na <https://corporateeurope.org/en/2011/09/lobbying-warfare> (květen 2022).
- 9 AeroSpace and Defence Industries Association of Europe, 2016. „News from Brussels: Quarterly Newsletter“, Květen 2016.
- 10 Maaïke Goslinga & Dimitri Tokmetzis, 2017. „Als de wapenlobby het vraagt, komt de Eurocommissaris opdraven“, in De Correspondent, 22. února 2017. Dostupné na <https://decorrespondent.nl/6245/als-de-wapenlobby-het-vraagt-komt-de-eurocommissaris-opdraven/1381856392290-e433c3ad> (květen 2022).

- 11 EU Institute for Security Studies, 2016. „Report of the Group of Personalities on the Preparatory action for CSDP-related research“, str. 34. Dostupné na www.iss.europa.eu/content/report-group-personalities-preparatory-action-c-sdp-related-research (květen 2022).
- 12 Bram Vranken, 2017. „Securing Profits: How the arms lobby is hijacking Europe’s defence policy“, Vredesactie, str. 13. Dostupné na www.vredesactie.be/sites/default/files/pdf/Securing_profits_web.pdf (květen 2022).
- 13 Alexandra Brzozowski, 2019. „EU lawmakers rubber-stamp European Defence Fund, give up parliamentary veto“, na portálu Euractiv, 18. duben 2019. Dostupné na <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/eu-lawmakers-rubber-stamp-european-defence-fund-give-up-parliamentary-veto/> (květen 2022).
- 14 Evropská komise, Generální ředitelství obranného průmyslu a vesmíru, 2021. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/departments/defence-industry-and-space_en (květen 2022).
- 15 Harry Cooper & Quentin Ariès, 2017. „Defense lobbyists under scrutiny“, v Politico, 22. prosince 2017. Dostupné na www.politico.eu/newsletter/politico-eu-influence/politico-brussels-influence-presented-by-plastics-recyclers-europe-conscientious-objectors-open-up-mr-tusk-agency-report-card (květen 2022).
- 16 Bram Vranken, 2017.
- 17 Veřejný ochránce práv zahájil řízení pro podezření z porušení služebního řádu EDA. Dostupné na www.ombudsman.europa.eu/en/correspondence/en/138504 (květen 2022).
- 18 European External Action Service, 2016. „Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe - A Global Strategy for the European Union’s Foreign and Security Policy“, str. 7. Dostupné na https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf (květen 2022).
- 19 Tamtéž, str. 10-11.
- 20 European External Action Service, 2020. „Towards a climate-proof security and defence policy: a Roadmap for EU action“. Dostupné na https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/90320/towards-climate-proof-security-and-defence-policy-roadmap-eu-action_en (květen 2022).

- 21 European External Action Service, 2021. „Towards a Strategic Compass“ factsheet, str. 1. Dostupné na https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/89047/towards-strategic-compass_en (květen 2022).
- 22 Daniel Fiott, 2021. Dostupné na <https://twitter.com/DanielFiott/status/1387286088604135425>, zveřejněno 28. dubna 2021 (květen 2022).
- 23 Sarah Lawton, 2020. „German defence minister: EU security without US is an ‚illusion‘“, zveřejněno na Euractiv, 18. listopadu 2020. Dostupné na www.euractiv.com/section/politics/short_news/german-defence-minister-eu-security-without-us-is-illusion (květen 2022).
- 24 Euractiv spolu s Reuters, 2020. „Macron: Europe needs its own sovereignty in defence, even with new US government“, vydáno na Euractiv, 16. listopadu 2020. Dostupné na www.euractiv.com/section/global-europe/news/macron-europe-needs-its-own-sovereignty-in-defence-even-with-new-us-government (květen 2022).
- 25 Steven Pifer, 2021. „How to solve the Nord Stream 2 dilemma“, vydáno na Euractiv, 4. března 2021. Dostupné na www.euractiv.com/section/global-europe/opinion/how-to-solve-the-nord-stream-2-dilemma (květen 2022).
- 26 European External Action Service, 2016. str. 19.
- 27 Thierry Breton, 2019. Závěrečný projev na 12. Výroční vesmírné konferenci, Brusel, 22. ledna 2019. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024/breton/announcements/12th-annual-space-conference-closing-speech_en (květen 22).
- 28 Více informací v infolistu ENAAT z let 2019 a 2020 o Obraném fondu. Dostupné na <http://enaat.org/eu-defence-fund> (květen 2022).
- 29 Evropské komise, 2021. Stránka DG DEFIS. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/departments/defence-industry-and-space_en (květen 2022).
- 30 Oficiální stránka MALE RPAS. Dostupné na www.occar.int/programmes/male-rpas (květen 2022).
- 31 Podrobný rozpis rozpočtu na jednotlivé projekty je k dnešnímu dni k dispozici pouze pro těchto 11 projektů. Více v infolistu ENAAT 2020 z dubna 2021, „Who profits from EU funding for military research and development?“. Dostupné na http://enaat.org/wp-content/uploads/2021/04/Flyer_WhoProfitsEDF_210416EN.pdf (květen 2022).

- 32 European Defence Agency, 2020. „CARD Report Executive summary“, str. 2. Dostupné na <https://eda.europa.eu/docs/default-source/reports/card-2020-executive-summary-report.pdf> (květen 2022).
- 33 European External Action Service, 2020. Infolist PESCO „Deepening Defence Cooperation among EU Member States“, str. 1. Dostupné na https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/pesco_factsheet_2020-11-9-version-20-nov.pdf (květen 2022).
- 34 Seznam projektů dostupný na <https://pesco.europa.eu> (květen 2022).
- 35 Evropská komise, 2016. Sdělení Komise „Evropský obranný akční plán“ COM(2016) 0950 final, str. 5. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2016:950:FIN> (květen 2022).
- 36 Violeta Bule, 2018. Projev na Severoatlantické radě. Dostupné na https://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-18-4126_en.htm (květen 2022).
- 37 Evropská komise, 2021. Webová stránka DG DEFIS. Dostupné na https://ec.europa.eu/defence-industry-space/eu-defence-industry/skills-defence-sector_en (květen 2022).
- 38 Thierry Breton, 2019.
- 39 AeroSpace and Defence Industries Association of Europe, 2016. „Considerations on ,Capacity Building in Support of Security and Development (CBSD) in Third Countries““. Dostupné na www.asd-europe.org/considerations-on-capacity-building-in-support-of-security-and-development-cbsd-in-third-countries (květen 2022).
- 40 Evropská komise, 2021. „Action Plan on synergies between civil, defence and space industries“, COM (2021) 70 final. Dostupné na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/com-2021-70_en_act_part1_v8_en.pdf (květen 2022).
- 41 European External Action Service, 2020. Infolist „European Peace facility, An EII off-budget fund to build peace and strengthen international security“, str. 1. Dostupné na https://eeas.europa.eu/sites/default/files/2020_12_15_mff_dpeacefacility.pdf (květen 2022).
- 42 Ylva Johansson, 2020. Odpověď na psanou otázku evropskému parlamentu. Dostupné na www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-005132-ASW_EN.html (květen 2022).

- 43 European External Action Service, webová stránka o EU BAM Libya. Dostupné na https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eubam-libya/89602/eubam-libya-european-union-border-assistance-mission-libya-civilian-mission_en (květen 2022).
- 44 Tamtéž.
- 45 Corporate Europe Observatory, 2021. „Lobbying Fortress Europe“, report summary. Dostupné na <https://corporateeurope.org/en/lobbying-fortress-europe> (květen 2022).
- 46 Tamtéž.
- 47 European Defence Agency, 2015. Infolist „The Economic Case for Investing in Europe’s Defence Industry“. Dostupné na https://eda.europa.eu/docs/default-source/eda-factsheets/2015-01-20-factsheet_economic-case_high (květen 2022).
- 48 AeroSpace and Defence Industries Association of Europe, 2020. „Facts & Figures“, str. 3. Dostupné na https://asd-europe.org/sites/default/files/atoms/files/ASD_FactsFigures_2020.pdf (květen 2022).
- 49 Tamtéž.
- 50 Údaje Eurostatu, 2021. „Employees by sex, age and economic activity (od roku 2008 dále, NACE Rev. 2)“. Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/lfsa_eegan2/default/table?lang=en (květen 2022).
- 51 Ursula von der Leyen, 2019. „Mission letter to Thierry Breton, Commissioner for Internal market“. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/president-elect_von_derjeyens_mission_letter_to_thierry_breton.pdf (květen 2022).
- 52 Florin Zubascu, 2019. „How the EU could embrace the ‚noble task‘ of defence R&D“, v ScienceBusiness. Dostupné na <https://sciencebusiness.net/news/how-eu-could-embrace-noble-task-defence-rd> (květen 2022).
- 53 Eric Jan de Bakker & Robert Beeres, 2016. „Militaire productie en Neerlands welvaren“, v Militaire Spectator, Prosinec 2016. Dostupné na www.militaire-spectator.nl/sites/default/files/teksten/bestanden/Militaire%20Spectator%2012-2016%20De%20Bakker%20en%20Beeres.pdf (květen 2022).

- 54 Campaign Against Arms Trade, 2014. „Arms to renewables. Work for the future“. Dostupné na <https://caat.org.uk/wp-content/uploads/2020/03/arms-to-renewables-background-briefing.pdf> (květen 2022).
- 55 J. Paul Dunne & Derek Braddon, 2008. „Economic impact of military R&D“ Dunne & Braddon, vydáno Flemish Peace Institute. Dostupné na www.coursehero.com/file/83829936/Dunne-and-Brandon.pdf (květen 2022).
- 56 Heidi Garrett-Peltier, 2017. „Job Opportunity Cost of War“, Brown University, Costs of War. Dostupné na <https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2017/Job%20opportunity%20Cost%20of%20War%20-%20HGP%20-%20FINAL.pdf> (květen 2022).
- 57 European Defence Agency, 2021. „European defence spending hit new high in 2019“, tisková zpráva z 28. ledna 2021. Dostupné na <https://eda.europa.eu/news-and-events/news/2021/01/28/european-defence-spending-hit-new-high-in-2019> (květen 2022).
- 58 Stockholm International Peace Research Institute, 2021. „World military spending rises to almost \$2 trillion in 2020“. Dostupné na <https://sipri.org/media/press-release/2021/world-military-spending-rises-almost-2-trillion-2020> (květen 2022).
- 59 Evropská komise, 2017. „The European Defence Fund, Questions and Answers“. Dostupné na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_17_1476 (květen 2022).
- 60 Stop Wapenhandel blog, 2019. „Fighter jet programs in Europe“. Dostupné na <https://stopwapenhandel.org/node/2237> (květen 2022).
- 61 Beatriz de León Cobo & al., 2021. „Spanish-French cooperation in the European Union's defence industry“, v Atalayar, 10. ledna 2021. Dostupné na <https://atalayar.com/en/content/spanish-french-cooperation-european-unions-defence-industry> (květen 2022).
- 62 Reuters, 2020. „Other nations interested in UK's Tempest fighter jet project - Leonardo CEO“. Dostupné na www.reuters.com/article/britain-defence-idUSL5N2ET2G5 (květen 2022).
- 63 Éric Trappier, 2018. „Unmanned systems are a key capability in today's operational environment“, v EDM Magazine. Dostupné na <https://eda.europa.eu/webzine/issue16/cover-story/unmanned-systems-are-a-key-capability-in-today-s-operational-environment> (květen 2022).

- 64 Dominic Vogel, 2021. „Future Combat Air System: Too Big to Fail“, German institute for International and Security Affairs. Dostupné na www.swp-berlin.org/10.18449/202.1C02 (květen 2022).
- 65 Nicolas Gros-Verheyde, 2021. „Repartition de la charge industrielle, de la propriété intellectuelle, le SCAF est en situation difficile (Eric Trappier)“, v Bruxelles2pro, 8. března 2021. Dostupné na <https://club.bruxelles2.eu/2021/03/repartition-de-la-charge-industrielle-de-la-propriete-intellectuelle-le-scaf-est-en-situation-difficile-eric-trappier> (květen 2022).
- 66 Institute for Economics and Peace, 2021. „Economic value of peace 2021“, Sydney. Dostupné na www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2021/01/EVP-2021-web-1.pdf (květen 2022).
- 67 Viz Global Campaign On Military Spending, zejména serie dat „Healthcare Not Warfare“ z roku 2020. Dostupné na https://demilitarize.org/resources_categories/infographics_materials (květen 2022).
- 68 Pro detailnější analýzu viz Heidi Garrett-Peltier, 2014; Heidi Garrett-Peltier, 2019, „War Spending and Lost Opportunities“. Dostupné na <https://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2019/March%202019%20Job%20opportunity%20Cost%20of%20War.pdf> (květen 2022); a Bonaiuti, Beretta, Mancuso & Vignarca, 2011. „Le armi: un investimento negativo“, Fondazione Umberto Veronesi. Dostupné na http://scienceforpeace.it/uploads/allegato/8_le_armi_un_investimento_negativo-1328197693_63-listitems-.pdf (květen 2022).
- 69 Raul Caruso, 2015. „Beyond deterrence and decline towards a general understanding of peace economics“ - Rivista Internazionale di Scienze Sociali - Anno 123, No. 1, Gennaio- Marzo 2015.
- 70 Stockholm International Peace Research Institute, 2020. „Trends in world military expenditure, 2019“. Dostupné na www.sipri.org/sites/default/files/2020-04/fs_2020_04_milex_O.pdf (květen 2022).
- 71 Campaign Against Arms Trade „EU Export Data Browser“, založeno na oficiálních datech EU. Dostupné na <https://caat.org.uk/data/exports-eu> (květen 2022).
- 72 Council Common Position 2008/944/CFSP z 8. prosince 2008 definující společná pravidla pro kontrolu vývozu vojenských technologií a vybavení. Dostupné na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32008E0944> (květen 2022).

- 73 European Network Against Arms Trade, 2019. „All you want to know about the EII Defence Fund, and why this is not good for peace nor for jobs and growth“. Dostupné na <http://enaat.org/eu-defence-fund> (květen 2022).
- 74 Centre Delàs, 2021, Interactive Map „European weapons and Refugees“. Dostupné na <http://centredelas.org/mapa-interactiu-armes-europees-i-refugiats/7lang-en> (květen 2022).
- 75 Jordi Calvo, Ainhoa Ruiz & Edgard Vega, 2017. „European arms that foster armed conflicts. Conflicts that cause refugees to flee. An analysis of arms exports from the European Union to countries with refugees or internally displaced persons 2003-14“ - Report 32 by Centre Delàs. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/informe-32-armas-eu-ropeas-que-alimentan-conflictos-conflictos-de-los-que-huyen-los-refugiados-anali-sis-de-las-exportaciones-de-armas-desde-la-union-europea-a-paises-en-conflicto-o-tension-con-refug/?lang=en> (květen 2022).
- 76 Council of the EU, 2020. „Council reaches a political agreement on the European Peace Facility“, Tisková zpráva z 18. prosince 2020. Dostupné na www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/12/18/council-reaches-a-political-agreement-on-the-europe-an-peace-facility (květen 2022).
- 77 Dopis 62 nevládních organizací Evropskému parlamentu, 2019. „The EU peace project is under threat“. Dostupné na <http://enaat.org/2019/09/02/civil-society-letter-to-new-euro-parliamentarians-the-eu-peace-project-is-under-threat> (květen 2022).
- 78 Saferworld, 2021. „Weapons for peace? What to expect in 2021 from the EU's new peace facility“. Dostupné na www.saferworld.org.uk/resources/news-and-analysis/post/936-weapons-for-peace-what-to-expect-in-2021-from-the-euas-new-apeace-facility (květen 2022).
- 79 European Network Against Arms Trade, 2019.
- 80 Therése Pettersson & Magnus Öberg, 2020. „Organized violence 1989-2019“, Journal of Peace Research 57(4): v 2019 UCDP zaznamenalo 54 aktivních mezinárodních konfliktů — nejvyšší číslo v období po roce 1946 — dosahující svého vrcholu v roce 2016.“
- 81 Tamtéž, mapa aktivních mezinárodních konfliktů v roce 2019.

- 82 AdriS Rocha, 2020. „La cifra de muertos de la guerra siria llega a los 380.000“, v Elperiodico. com, 4. ledna 2020. Dostupné na www.elperiodico.com/es/internacional/20200104/la-ci-fra-de-muertos-de-la-guerra-siria-llega-a-los-380000-7794790 (květen 2022).
- 83 United Nations, 2020. „UN humanitarian office puts Yemen war dead at 233,000, mostly from indirect causes“, UN News. Dostupné na <https://news.un.org/en/story/2020/12/1078972> (květen 2022).
- 84 UN Refugee Agency, 2021. „Global Trends Forced Displacement 2019“. Dostupné na www.unhcr.org/globaltrends2019 (květen 2022).
- 85 Jordi Calvo, Josep Maria Royo, Karlos Castilla & al., 2020. „Arms trade, conflicts and human rights. Analysis of European arms exports to countries in armed conflict and human rights violations“, zpráva Centre Delàs d'Estudis per la Pau, the Escola de Culture de Pau and the Institut de Drets Humans de Catalunya. Dostupné na <http://centredelas.org/publicacions/informe-del-centro-delas-la-ecp-y-el-idhc-comercio-de-armas-conflictos-y-derechos-humanos-analisis-de-las-exportaciones-de-armas-europeas-a-paises-en-situacion-de-conflicto-armado-y-vulneraciones/?lang=en> (květen 2022).
- 86 European External Action Service, 2016.
- 87 European External Action Service, 2018. Infolist „A Europe that Protects: Countering Hybrid Threats“, dostupné na https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-home-page/46393/factsheet-hybrid-threats_en (květen 2022).
- 88 Brown University, 2019. Employment Impact. Stránka Costs of War, Watson Institute International & Public Affairs, dostupné na <https://watson.brown.edu/costsofwar/costs/economic/economy/employment> (květen 2022).
- 89 Council Common Position 2008/944/CFSP.
- 90 Jean-Claude Juncker, 2016, „State of the Union address“, dostupné na <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4d4b1704-0f57-11eb-bc07-01aa75ed71a1> (květen 2022).

Rosa-Luxemburg-Stiftung, Brussels Office
Rue Saint-Ghislain 62, 1000 Brussels, Belgium
www.rosalux.eu

Vedoucí kanceláře právně
odpovědný za publikaci

Anna Schröder

První publikování: Brusel, Červenec 2021

Projektový manažer

Axel Ruppert

Autoři

Ainhoa Ruiz, Bram Vranken

Francesco Vignarca, Jordi Calvo

Laëtitia Sédou, Wendela de Vries

České vydání: březen 2023, Praha

Projektová koordinátor

Jan Májiček

Překlad

Vojtěch Straka

Design, mapy a grafika

HDMH spol.

Ilustrace

© Frédéric Thiry

Podpořeno prostředky Spolkového ministerstva zahraničních věcí Německé republiky

Ještě před několika lety se varování před vojensko-průmyslovým komplexem EU zdála být přitažená za vlasy; nyní se z tohoto komplexu stává realita, na kterou je EU stále více hrdá.

Znepokojující je, že EU a její členské státy v posledních letech podnikly významné kroky k přesměrování pozornosti a zdrojů z civilních na vojenské priority. Byl podpořen rozvoj společných vojenských kapacit a byly přijaty závazky ke zvýšení vojenských výdajů, které vycházejí z představy, že evropský projekt je ohrožen a že je třeba „silnější Evropy“ na globální scéně.

Stále hlasitěji se ozývají výzvy, aby EU využila svou vojenskou váhu v celosvětovém měřítku. Posun v diskurzu, struktuře a financování směrem k upřednostňování militarizace však nezajistí mír ani neřeší strukturální příčiny konfliktů, které byly a budou i nadále podněcovány v neposlední řadě vykořisťovatelskou ekonomikou neoliberální EU.

Tato brožura nabízí ucelený úvod do diskurzů, struktur a aktérů, kteří jsou jádrem militarizace EU. Dekonstruuje běžné mýty o údajných ekonomických a politických výhodách užší vojenské spolupráce, vysvětluje, proč tato změna paradigmatu ohrožuje mír a bezpečnost lidí na celém světě, a představuje koncepty mírové politiky a přístupy k tomu, jak jednat.